

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for Skoleaaret 1840—41.

Med indstrøede Bemærkninger.

Indbydelseskrift

til

Hoved = Examen i Horsens Skole

den 13de Septbr. 1841 og følgende Dage.

Af

Rector **Mülertz.**

Kjøbenhavn.

Trykt i det Seidelinſke Officin, hos Louis Klein.

Det hører til vore Tiders gode Egenheder, at der langt mere end tilforn tænkes over de Indretninger og Stiftelser, der vedkomme det Almindelige, og at en større Opmærksomhed er henvendt paa disse. Det var da en smuk og tidsvarende Beslutning, Directionen for Universitetet og de lærde Skoler tog, da Den bed, at der hvert Aar skal fra samtlige lærde Skoler udgaae Efterretninger om, hvad der for Almeenheten kan være vigtigt at vide om enhver Skole og dens Arbeide. Den retsindige Mand, naar han stræber at giøre sin Gierning som for Guds Naahyn, kan ikke ønske andet, end at hans Færd og Daad ogsaa maa, saa nøiagtig og sandfærdig som mueligt er, blive alle Andre bekendt. Vel er en Skolemands Arbeide af den Natur, at det meest foregaaer i Stillehed, og dets Værd tildeels kun kan bedømmes efter længere Tids Forløb eller af de Nærmeststaaende; dog aabner han gjerne Enhver Leilighed til at overbevise sig om, hvorvidt Alt gaaer tilbørlig og ordentlig til. Ogsaa ere disse Stiftelser af saa stor Vigtighed for Ungdommens Dannelse og derved for Fædrelandet i det Hele, at den nøieste Kundskab om dem vel maa ønskes almindelig udbredt. Det staaer nu til at haabe, at saadanne Efterretninger ogsaa virkelig maae bidrage til at vække Deeltagelse for Skolerne og lade Enhvers Gierning blive seet i sit rette Lys.

Om Hersens lærde Skole bleve Efterretninger for det forrige Skoleaar meddeelte i det Indbydelseskræft, som

udgif til Skolens Hoved=Examen iflor. Hertil henvises i nærværende fortsatte Efterretninger, som slutte sig til hine.

Examen. Til Hoved=Examen i Septbr. 1840 fremstillede der sig 29 Disciple. Af disse bleve tre, G. F. Bruun, D. Binzer, Th. F. Dolberg, efter aflagt Prøve dimitterede til Universitetet. For de øvrige 26 fik Proven i Skolen saadant Udfald, at 20 fik Hoved=Characteren laud. (to med Fortrin), 2 fik vix laud., 3 h. ill., 1 v. h. ill. Examen blev som sædvanlig bivaanet af endeel Tilhørere fra Byen og Omegnen foruden de videnskabelige Mænd, hvilke ifølge Skoleforordningen indbydes til som overordentlige Censorer at overvære denne Prøve, der er aaben for Alle og Enhver.

Efterat Examen var tilendebragt, blev dens Udfald og Disciplenes Dpshytning bekiendtgjort af Rector ved en Tale paa Skolen. Dette seer i nogle Skoler, efter foregaaende Kundgiørelse eller Indbydelse, i Nærværelse af Enhver, som har Lyft at være tilstede derved. Men da der ved den Leilighed maa givres Bemærkninger om Disciplene og tildeles Enkelte Roes eller Daddel, hvis Hensigt dog ikke er enten at ophøie eller at beskæmme for det hele Publicum; har jeg fundet det rettest, ikke at lade denne Hvitidelighed foregaae i Nærværelse af Andre end Skolens Lærere og Disciple, saa gierne jeg end ellers seer min kiære Skole bearet med talrigt Besøg ved andre Leiligheder.

Af den Tale, som ved denne Leilighed blev holdt, finder jeg det passende her at meddele et Par Brudstykker.

„Blandt de Ting, kiæreste Disciple, som i det afvigte Skoleaar ere forefaldne hos os, maae vi vel kalde det en af de vigtigste, det Besøg, vor høitelskede Konge og Landsfader i Sommer aflagde her paa Skolen, og hvorved Han henvendte nogle deilige Ord til dem, som jo altid ville være os i kiært og helligt Minde. De lovede i Sangen „Trofskab mod Kon-

gen i Liv og i Død"; og dette, som er alle Danneborgeres almindelige Pligt, vil man naturligviis ogsaa altid først og fornemmelig vente af de unge Mennesker, der lære saa meget godt, hvis Aand dannes ved Videnskabernes Dyrkelse, og som derved ret egentlig opfordres til endog fremfor Andre at tilegne sig en god og ædel Tænkemaade. Heraf tog Majestæten Anledning til at lægge dem paa Hjerte, at Kundskabers Erhvervelse vel er vigtig og gavnlig, men at det er endnu langt vigtigere, at et Menneske har en god Tænkemaade, tilegner sig gode Grundsætninger, og handler og lever derefter; derved, sagde Han, vilde de først ret vise deres Trostaa mod Konge og Fædreland; Han ønskede da, at Guds frygt og Dybd altid maatte være det Maal, de skulde have for Øine, det, de fremfor Alt skulde trage efter. Saaledes talte vor dyrebare Konge til dem. Seer her, høitelskede Disciple, just hvad tidt er fremjat for dem som det, der skal være deres Hovedmaal og al Skoleunderviisningens Frugt: at de under Forstandens Dplysning og Kundskabers Erhvervelse tillige forædle Hjertet og bevare deres Guds frygt og Tro. Dette var det, vor allernaadigste Konge lagde dem paa Sinde. Han bød dem vel ihukomme dette, og altid huske paa, at Han havde sagt det til dem; og vi have jo vistnok alle lovet og love i vore Hjertes, at de saunde og smukke Ord stedse skulle være os dyrebare og uforglemmelige. Han bad og Skolens Lærere bidrage Deres til at indprente Ungdommen en god Tænkemaade, gode Grundsætninger; og jeg behøver jo ikke at sige, at vi gjøre dette ei alene ved Ord og Tale, men ogsaa ved Levned og et godt Exempel. — Lader da, kæreste Unge, disse vor Konges herlige Ord være Eder dyrebare, viser stedse i Eders Færd, at I glemme dem aldrig, ihukommer bestandig, hvad Kiærlighed I skyldte en Konge, der paa saa mange Maader og i saa

høi Grad viser sin faderlige Omhu ogsaa for Ederes sande Vel!" —

„Jeg var færdig med, hvad jeg idag havde at sige, der som det ikke var Trang for mit Hjerte, inden vi skilles ad, endnu at fremføre nogle Ord. Det er i disse Dage just 25 Aar, siden den Mand, som af os alle er den ældste Arbejder ved denne Skole, Hr. Overlærer Storm, begyndte sin Virksomhed som Lærer ved den Skole, hvor han selv tidligere havde modtaget sin Ungdomsuddannelse. Der er, ærede Hr. Overlærer! vist Ingen i vort Samfund, hverken af Lærere eller Lærlinger, der ikke erkender og paaskionner den Lærdom og Læredygtighed, der pryder Dem, eller den samvittighedsfulde Nøisagtighed, der udmærker Deres daglige Underviisning, Deres Examination ved Gramina, og al Deres Embedsgjerning, eller den redelige Omhu for Ungdommens Fremgang, som De altid har udviist, eller den Bravhed i Tankemaade, hvorpaa ogsaa jeg, have end vore Meninger om enkelte Ting undertiden kunnet være ulige, har havt saa mange Beviser. Enhver, som skionner, hvad det vil sige, i 25 Aar tro at have virket i et saa byrdefuldt Kald, i en tid for menneskelige Dine lidet lønnet Virksomhed, vil yde Dem sin Hoiagtelse og Tak. Vi alle her forsamlede bringe Dem vor kiærlige Lyknskning, og haabe, at De endnu længe maa virke for denne Skole, og glæde os med Deres velvillige Sindelag!"*) —

De tre haabefulde unge Mennesker, som Skolen iflor dimmitterede til Universitetet, fik ved Examen artium i Kiøbenhavn følgende specielle Characterer.

*) Det behagede S. M. vor allernaadigste Konge, efter Førestilling fra Directionen, at tilskaae Hr. Overlærer Storm et Gage-tillæg af 100 Rbd. aarlig fra 1 Jan. d. A.

C. F. Bruun. D. Binzer. Th. F. Dolberg.

Dansk Stil*)	laud.	laud.	laud.
Latin	laud.	l. p. c.	laud.
Lat. Stil	h. ill.	h. ill.	h. ill.
Græsk	laud.	laud.	laud.
Hebraisk	laud.	laud.	laud.
Religion	laud.	h. ill.	laud.
Geographie	laud.	laud.	laud.
Historie	laud.	laud.	laud.
Arithmetik	laud.	l. p. c.	laud.
Geometrie	laud.	laud.	h. ill.
Tydsk	laud.	laud.	laud.
Fransk	laud.	laud.	laud.
Hoved-Characteer	laudabilis.	laudabilis.	laudabilis.

Da den Omstændighed, at Bruun og Binzer ifkku opnaaede h. ill. for deres latinske Stil, kunde hos Nogen give Anledning til den, uden Tvivl ikke vel grundede, Mening, at de heri havde været mindre vel underviste, eller ikke havde gjort tilbørlig Fremgang, finder jeg det passende at lade afstrykke deres Stile, nøiagtig efter de Afskrivter af dem, som ved Hr. Professor Madvigs Bønnskab ere mig meddelte.

Bruuns Stil er saaledes lydende: (Examens No. 126)

Vix quisquam est eorum, qui academicam quaerunt civitatem, cui ignotum sit, nobis in litteris Græ-

*) Denne Rubrik benævnes i Characteerlisterne mindre nøiagtig: Udarbeidelse i Modersmaalet. Der gøres ikke længer, som engang, nogen særskilt dansk Udarbeidelse; men Examinandernes Dygtighed i at skrive Dansk bedømmes, hvilket jeg og anseer for bedre, efter Stilen og Sproget i deres historiske og Religions-Udarbeidelser. For Islænderne er Dansk heller ikke Modersmaal, og efter Forordningen om Examen artium af 22 Marts 1805 § 3 sin. maatte det synes, som om de end ikke vare pligtige at deeltage i den da befalede danske Udarbeidelse.

cis comoedias esse ab Aristophane, in Latinis a Plauto et Terentio. Cum omnes fabulæ utriusque horum poetarum aut ex Græco translatae sint, aut tamen ad specimina Græca omnino formatae, in eam opinionem quidam fortasse incidere, ut putent, Plautum et Terentium Aristophanis magnopere esse similes, sed non dubitamus, quin plurimis notum sit, et maximum esse discrimen, et unde hoc veniat. Id enim genus comoediæ, in quo Aristophanes omnia, quæ in civitate Atheniensium et vita acciderunt, quam liberrime tractavit, et, ut ea lumen poeseos penetraret, audacissimis usus est inventis et imaginibus, in extrema parte vitæ eius jam commutatum, postea prorsus est omissum. Novum ortum est genus, cuius poetæ sola ex vita quotidiana argumenta arcessivere operamque dedere, ut, veram illius speciem imitantes, varia ingenia jocose et acute depingerent. Illam comoediam, quæ nova appellata est, Plautus et Terentius ad Romanos traduxere; quantum poetæ posteriores, Plautum et Terentium imitari incipientes, quam formam apud eos reperissent, eam paullatim mutaverint et extenderint, commemorare hic non est locus.

Binzers Stül: (Gr. No. 165)

Inter civitatem academicam appetentes vix quisquam ignorat, in Græcis literis Aristophanis, in Latinis Plauti atque Terentii exstare comoedias. Quoniam omnes utriusque illorum poetarum fabulæ vel e Græco translatae vel certe ad exemplaria Græca plane compositæ sunt, adductus fortasse aliquis est, ut crederet, Plautum atque Terentium Aristophanis esse persimiles; nos autem non dubitamus, quin

plurimi noverint, et maximam inter eos esse dissimilitudinem, et quæ causa huius rei sit. Illud enim comoediarum genus, in quo Aristophanes omnia, ad rempublicam ac vitam Atheniensium pertinentia, summa licentia tractabat, atque, ut luce poesis ea penetraret, inventis metaphorisque audacissimis utebatur, in extrema jam ætatis Aristophanis parte mutatum est, ac postea totum corrui. Novum genus ortum est, cuius poetæ, e vita privata sola et quotidiana materia arcessita, veram illius speciem imitantes, ut diversas hominum naturas jocose atque facete describerent, amisi sunt. Illam comoediam, cui nomen datum est novæ, Plautus atque Terentius ad Romanos traduxerunt; quantum poetæ noviores, a Plauti atque Terentii imitatione incipientes, formam, apud illos inventam, paulatim mutaverint atque laxaverint, hic non est locus commemorandi.

J Overlærer Mag. Ingerslevs indholdsrige og velskrevne Bog: Om det lærde Skolevæsens Tilstand etc. tales S. 114 som om der hos os ved Examen artium ubetinget bliver givet laud. for en latinff Stiil, naar den er fri for grovere grammaticalske Feil; at denne Forestilling ingenlunde stemmer med det Virkelige, ville de her afstrykte Stile vise. Engelstofts Annaler meddeelte i sin Tid (1808, I, S. 61 ff.) Prøver af latinffe Stile, for hvilke de forskjellige Characterer vare givne. Det vil ikke være uden Interesse at gjøre en Sammenligning mellem, hvad der tilforn er fordret og hvad der nu fordres ved vor Examen artium. Jeg lader her afstrykke en Stiil, for hvilken der i 1807 blev givet Udmærket godt eller l. p. c.

Cum Epaminondas dux Thebanorum a Laconia esset reversus, capitalis iudicii est accusatus, quod imperium quatuor menses diutius, quam legibus

esset constitutum, tenuisset. Collegas suos ut eos servaret, rogavit, ut omnem culpam in se unum conferentes contenderent, se invitos ut leges violarent, coactos esse. Ipsum se iudicibus repræsentavit confirmans, se suis factis, quibus nullæ causæ meliores sibi essent, optime defendi posse. Si ea non tali modo iudicarent, eos rogavit, ut se interficiendum curarent, ea tamen conditione, ut columnæ eius sepulchrali hæc verba insculperentur: Epaminondas Thebanos coegit ferro flammaque vastare Lacedæmoniorum agros, quos nemo quingentos annos hostiliter intraverat, Messenam iterum ædificare et Græcis libertatem reddere. Iudices vim verborum sentientes eum absolverunt.

Det vil ikke være ubekjendt, at der i den senere Tid har viist sig en betydelig Meningsulighed om det Hensigtsvarende i, at den latinske Stiil i de lærde Skoler søges drevet med saa stor Omhu, og om man gjør Ret i ved Examen artium at giøre Fordringerne i denne Henseende saa store, som det skeer. Medens Nogle ansee den latinske Stiil for en ypperlig Dvælse til at fremme Aandsudvikling, Eftertanke, Skarpfindighed, mene Andre, at det er urigtigt, at saa megen Tid anvendes paa at lære at skrive et fremmed og fra Modersmaalet saa meget afvigende Sprog, hvilken Færdighed dog de Færreste komme til siden at benytte i Livet, og at den betydelige Tid bedre blev anvendt til at erhyrve andre dannende og forædlede Kundskaber og Færdigheder. Sandheden ligger vel her som saa tidt i Midten. At der af Nogle lægges for stor Bægt paa den latinske Stiil og drives ligesom et Afguderie dermed, kan vel ikke aldeles negtes; ei heller, at Modersmaalet derimod undertiden behandles med en Ligegyldighed eller Skiddesløshed, hvortil den særdeles Omhu for at undgaae en

Barbarisme i et fremmed Sprog danner en synderlig Modsatning. Paa den anden Side er det ei mindre vist, at Værdien af, hvad unge Mennesker lære, ingenlunde maa bedømmes efter den umiddelbare Anvendelse deraf i Livet, og at Ungdommen lærer meget, som siden, uden ligefrem at bruges, dog i mange Henseender har bidraget til at udvikle og danne Manden. At Sprogunderviisning hører herhen, ville vel Alle erkende. Og at en Skole bør frembyde Leilighed ogsaa for de udmærkede Hoveder til at lære saa meget og giøre i ethvert Fag saa stor Fremgang som muelig, vil man vel indrømme. Snarere kunde det synes, at Fordringerne ved Examen artium kunde i denne Henseende nedfattes noget. Jo flere Ting de Unge skulle anvende Tid og Flid paa, desmere kan det falde dem vanskeligt, endog med den bedste Anviisning og Veiledning, at gaae i lige Grad tilbunds i enhver Ting. Jo mere ogsaa en Skole søger at drage Omsorg for en god Underviisning i Dansk; jo mere vort Modersmaal for den Unge udfolder sin Rigdom, Dybhed og Ynde, og jo mere Ungdommen tilegner sig dette, des vanskeligere vil det undgaaes, endog ved en meget omhyggelig Underviisning i Latinen, at der i den latinste Stil indløber Danismer. Og jeg veed dog ikke, om man just skal sørge derover. De allerfleste af en lærd Skoles Disciple dannes dog ikke til egentlig lærde Mænd eller Philologer, men til vordende Præster, Dommere, Læger, der skulle tænke og tale paa Dansk. Men den Mandsubvikling, den Mandsdannelse, som hertil er uomgængelig fornøden, bør Skolen have lagt en god Grundvold til, paa hvilken da ogsaa den vordende Philolog kan bygge videre. At de gamle Sprog i Forening med Historien hertil er et Hovedmiddel; derom blive vel de Fleste enige. Men for en Skoles Bestyrer vil det allerede være nok, at Lov og Kongebud fastsætte, hvad der skal undervises i. Han maa da efter Pligt og Samvittighed sørge for, at i hvert

Fag det Maal af Kundskab bliver naaet, som enhver Discipel efter sine Evner er istand til at opnaae.

Disciple ne. Efter Examen iflor bleve tre dimitterede, een udgif til anden Bestemmelse. I Skolen indkom 4 nye Disciple. Desuden blev en Discipel, som var udgaaet fra en anden Skole, mod Slutningen af Septbr. anmeldt til at optages her; men da han var over 18 Aar gammel, og speciel Tilladelse til hans Optagelse ikke var erhvervet efter Skoleforordn. § 63, kunde han ikke modtages. Disciplenes Tal ved det nye Skoleaars Begyndelse blev saaledes 29. Efter Halvaars-Examen i Foraaret ere to udgaaede til anden Bestemmelse. Skolen har saaledes nu følgende 27 Disciple.

Fjerde Klasse.

1. Hans Frederik Plesner, en Søn af Provst Plesner i Glud, Bierge Herred.
2. Johannes Bernth, Søn af Herredsfoged Justitsraad Bernth her i Byen.
3. Philip Theodor Davidsen, Søn af Handelsmand Davidsen h. i B.
4. Niels Peder Klug, Søn af Sadelmager Klug h. i B.
5. Johan Frederik Utke, Søn af Maior Utke i Veile.
6. Johan Peter Rosendahl, Søn af Procurator Rosendahl h. i B.
7. Jørgen Christopher Vilstrup, Søn af Landmand Vilstrup i Lundum Skov.
8. Christian Malte Kragballe, Søn af Procurator Kragballe i Veile.
9. Hans Christian Utke, Broder til Nr. 5.

Tredie Klasse.

10. Geert Marinus Holbek, Søn af Proprietair Holbek til Albet ved Aalborg.

11. Hans Holbek, Broder til foregaaende.
12. Biggo Harald Baldemar Bernth, Broder til Nr. 2.
13. Rasmus Sæffer Fèveile, Søn af Landmand Fèveile, Eier af Lille Grundet ved Veile.

Anden Classes første Afdeling.

14. Jens Laurids Christian Holst, Søn af Bogbinder og Brand-Capitain Holst h. i B.
15. Rudolph Helms, Søn af Apotheker Helms h. i B.
16. Adolph Johan Hugo Barfoed, Søn af Pastor Barfoed i Skade.
17. Poul Christian Glud, Søn af Kammerraad Glud til Jønsgaard.
18. Magdalus Christian Brorson Carstensen, Søn af Pastor Carstensen i Raarup.
19. Carl Otto Magnus Adolph Horn, Søn af Procurator Horn h. i B.
20. Jens Christian Bay Krag, Søn af Procurator Krag i Frederikshavn.

Anden Classes anden Afdeling.

21. Ludvig Bagger Nissen Kragballe, Broder til Nr. 8.
22. Jens Frederik Carl Laurids Larsen, Søn af Strædermester H. Ch. Larsen h. i B.
23. Conrad Amfinck, Søn af Ritmester Amfinck, R. af D., h. i B.
24. Jørgen Gains Stallknecht, Søn af Jernstøberie-Eier og Guldsmed Stallknecht h. i B.
25. Hercules Christian Wilhelm Løve, Søn af Sold-Kassierer Kammerraad Løve i Veile.

Forste Klasse.

26. Finn Magnusen Lauritzen, Søn af Landmand Lauritzen paa Sveigaard.
27. Julius Salomon Gurjel, en Søn af Kiøbmand Gurjel her i Byen.

Af disse Disciple ventes de tre øverste i Aar at blive dimitterede.

Classer=Inddeling. Denne Skole bestaaer, ligesom de øvrige Latinskoler, af fire Classer; men det er at mærke, at Cursus i 4de Klasse*) er her treaarigt. Dette er indført under D. Worms Rectorat, og jeg finder det saa godt og tienligt, i Forbindelse med Skolens øvrige Indretning, at jeg ikke har havt Anledning til at gjøre Forandring deri. I 3die Klasse er Tiden bestemt til 2 Aar som det sædvanlige, i de to laveste Classer derimod kun til eet Aar i hver. Skolegangstiden er saaledes ordentligviis 7 Aar, eet Aar i 1 Cl., eet Aar i 2 Cl., to Aar i 3 Cl., og tre Aar i Mesterlectie; hvilket svarer til den Alder af 10 Aar, i hvilken Disciplene maae modtages i Skolen, og den af 17 Aar, som skal være opnaaet, inden Dimission til Universitetet maa finde Sted. Dog er det just ikke meget sædvanligt, at Disciple her gaae 1ste og 2den Klasse igiennem paa kortere Tid end 3 Aar til sammen. Meget kommer det herved an paa Gvnerne, saavel som paa den tidligere Underviisning og Udvikling. I Almindelighed er det at ønske, at Disciplene ikke maatte være meget over 10 Aar ved deres Indsættelse i Skolen, naar de ikke ere bragte videre end til at komme i den nederste Klasse. At

*) Det stemmer med sædvanlig dansk Sprogbrug, at den øverste Klasse (tilforn Lectie) i en Skole nævnes med det høieste Tal, den nederste med det laveste. Første Klasse er altsaa den nederste, fjerde Klasse den øverste. I Tydskland er Brugen den modsatte; der kaldes øverste Klasse prima, hvoraf Navnet Primaner om de øverste Disciple i Skolen.

en Dreng har naaet en Alder af 11—12 Aar og derover, inden han sættes i Skolen, og dog ikke er kommet videre, end at han maa begynde forfra i 1ste Klasse, er kun lidet ønskeligt; vel kan Maalet ligesuldt naaes, men det bliver seent; bedre derfor, at man, i alt Fald efter Raadsførelse med Skolens Rector, søger den Unges Damselse da bragt saa vidt, at han kan indtræde i 2den Klasse*).

Man har i den senere Tid begyndt at ansee det som en stor Ulempe ved de lærde Skolers Indretning, at Disciplene behøve at sidde mere end eet Aar i hver Klasse, og man har foreslaaet som noget langt fortrinligere, at en Skole skulde have lutter eenaarige Classer, hvis Tal da maatte blive 7-8. Alt en saadan Inddeling kan have Fortrin, især i talrige Skoler, kan ikke negtes; ogsaa tillader Skoleforordningen § 57, hvad i det Væsentlige fører til det samme, at Classerne maae deles i særskilte Afdelinger, naar det ved Disciplenes ulige Fremgang bliver fornødent. Især i de lavere Classer er det ufordeelagtigt, naar Disciple af meget forskellig Fremgang og Udvikling skulle undervises samlede, hvilket jeg derfor ogsaa her saavidt muelig har søgt at forebygge. Allerede 1834 blev derfor 2den Klasse deelt i to Afdelinger, dog dengang kun i nogle Fag. Men at Indførelsen af eenaarige Classer skulde være uomgængelig fornøden, for at en lærd Skole fuldkommen skulde kunne opfylde sin Bestemmelse, kan jeg ikke indbille. Man kan meget godt ordne Tingene saaledes, at de Aldre i

*) Jeg finder det fornødent at gientage, hvad allerede i forrige Aars Skolefosterretninger blev bemærket, at det efter Skoleforordningens § 61 er Rector alene, der bestemmer, hvad Klasse og Plads der skal anvises den Nyoptagne. Dog stæer det naturligtvis ikke uden efter Overlag med de Lærere, som have deeltaget i at prøve den Anmeldte. Proven foretages i Nærværelse af Børnenes Fædre og Lærere, naar disse ønske at være tilstede derved.

en Glasſe ikke ſinkes eller ſættes tilbage for de ſenere Indkomne, og at Disciplene hvert Aar komme til at læſe nyt, ſaa at de ingenlunde behøve i det andet Aar, de ſidde i Glasſen, at gjentage det ſelvfamme, der var lært i det foregaaende Aar. Sidſtnævnte Ulempe ſynes mig endog ſuarere at kunne frygtes ved eenaarige Glasſer, naar (hvad dog undertiden maa hændes) ikke alle Disciplene kunne blive flyttede op ved Skoleaarets Ende, men enkelte, fordi de ei tilbørlig have lært, hvad der bør kræves af dem, maae blive tilbage i Glasſen. Bedſt i alt Fald, at den nye Indretning førſt ved enkelte Skoler prøves; og ſkulde det da virkelig findes, at diſſe udrettede mere end andre, maatte det endda nærmere overveies, om ikke Grunden dertil ſuarere var at ſøge hos de Underviſende end hos Indretningen, om ikke det gode Udfald ſuarere var at tilſkrive Enkeltes udmærkede Dygtighed og Alles redelige Samvirken end de eenaarige Glasſer.

Naar man endog har raadet til at nedlægge enkelte Skoler for at ſaae en ſaadan Indretning almindelig i de øvrige, ſynes dette mig dog en vel ſtor Forandring for en Formſ Skyld; thi en Skoles Inddeling i Glasſer vedkommer dog meſt Formen: Beſtyrers og Lærers hele Perſonlighed og den Aand, hvori de virke, vil altid være det, der meſt betinger en Skoles Flor og Gavnlighed. Skoler bør kun nedlægges, hvor de kunne ſkienes at være aldeles overflødige; og man maatte i alt Fald heller indſtrænke de ved nogle Skoler viſt nok betydelige Befoſtninger, for at de øvrige ei ſkulle mangle det Fornødne, end aldeles tilintetgiere nogen. Vi have nu vel ikke mange flere lærde Skoler i Danmark end omtrent fornødent. Mangen Uformuende, ſom kunde have ſtort Kald til Bogen, vil det blive umueligt at følge dette Kald, naar han maatte ſøge til et fraliggende Sted. Det er iøvrigt viſtnok ikke ugrundet, hvad Hr. Rector Flemmer anfører i Tidſſkr.

for Litt. og Kritik, 1841, S. 345, at en Skole kan være meget talrig, uden at dette behøver at være skadeligt, og at navnlig Sædelighed og Orden derfor ligesuldt kan haandhæves. Men det lader sig dog ikke negte, at den mindre talrige Skole ogsaa har sine Fordele, og at dersom Tonen blandt Disciplene udarter, har det i den meget talrige Skole dog stundum ikke saa liden Banffelighed at bringe god Orden tilbage. Bedre vel derfor, at Skoler af begge Slags bestaae ved Siden ad hinanden, end at alle Skoler skulle være særdeles talrige.

Forjaavidt man i Forbindelse med dette Forslag tillige har sat det, at der med de lærde Skoler skulde forenes Gymnasial-Clasfer, hvor de unge Mennesker, efter at være blevet Studenter, havde at høre Forelæsninger og underkaste sig den Prøve, som nu kaldes første Deel af Anden Examen; maa jeg ikke dølge, at jeg ogsaa derved har endeel Betænkelse. At være en duelig Lærer i en Skole og at være en videnskabelig Docent til at holde Forelæsninger som ved et Universitet, er ikke eet, og man giøre ikke Regning paa hyppig at finde begge Egenskaber forenede. Ogsaa overveie man vel, om man ikke ved det Foreslagne gaaer ud over Skolernes egentlige Bestemmelse. I det mindste faaer man da derved to forskjellige Slags Disciple ved en Skole, der maae være en forskiellig Disciplin undergivne, og let kunde gienfædig virke ufordelagtig paa hinanden. I den Tid et Gymnasium var forenet med Odense Skole, blev dog den Indretning ingenkunde ubetinget anpræist. Troer man imidlertid, at der ogsaa i denne Henseende bør prøves en Forandring, da giøre man Forsøget paa et Sted, hvor det kan skee uden Befæstning, eller stor Forandring, og let igien indfæilles, om det findes fornødent. Man aabne Sorø Academi, hvis videnskabelige Forelæsninger til Anden Examen hidtil ingen uden Studenterne fra Sorø Skole have maattet besøge. Der holder nu et Antal Lectorer Forelæsning-

ger for et stundum ikke meget større Antal Studenter. Man tilstede ogsaa Andre Afgang til disse Forelæsninger og den dermed forenede Examen, og iagttagelse, hvad Virkning deraf vil spores*).

Den ovenfor meddeelte Liste over Disciplene vil vise, at 2den Klasse i denne Skole er i indværende Skoleaar deelt i to Afdelinger. Dette blev paa Rectors derom giorte Forestilling af Directionen tilladt under 5te Septbr. f. A. Allerede i Foraaret 1834 blev efter mit Forslag 2den Klasse paa Grund af dens Talrigheid deelt i nogle af Underviisnings-Fagene, og ved den Leilighed blev een Lærer mere ansat ved Skolen.

*) I vor Tid, da saa Mange gløbe af en brændende Jver for Forbedringer, men stundum vente disse snarere af forandrede Indretninger end af den Aand og Jver, den Rebelighed og Dygtighed, der dog ved al menneskelig Virken er Hovedsagen (næst Betsignelsen ovenfra), har man seet et endnu betydeligere Forslag gjort: at henlægge det hele Underviisningsvæsen i Fædrelandet lige fra Universitetet til de laveste Almue- og Fattig-Skoler og den hele geistlige Stand under eet Collegium. Man er derved, synes mig, gaaet ud fra et misforstaaet Begreb om Eenhed, der let leder til Eensidighed. Om Universitetet og de lærde Skoler og det Videnskabelige i det Hele skulde kunne vente Fordele af en saadan Indretning, maa jeg dog meget omtvile. Jeg frygter, at Detaillen af de mange geistlige Sager let vilde drage Opmærksomheden fra de rene videnskabelige. Ogsaa for Retfærdighed og Borgerfrihed kunde man nære nogen Frygt, naar Collegiemedlemmer, der mest vare valgte med Hensyn til lærde Indsigter, skulde afgjøre egentlig juridiske Spørgsmaal. Hvorledes alene Mulcteringer for Skoleforsømmelser have kunnet afgive en viid Mark for Ubillighed og Uret, kan man stionne af Sydske Stambertidende for 1836, 2den Række, S. 1049—50, 1054, og Bladet Dannebrog 1811 No. 1—2, S. 7 og 23. Saadant var dog ikke saa let at frygte ved deslige Sagers Afgjorelse under det danske Cancellie, et Collegium, Stampet i sine Erklæringer uden Tvivl med god Troe anseet som en Støtte for den borgerlige Frihed hos os.

Delingen har senere fundet Sted, naar og saalænge den er anseet for nødvendig.

Underviisningen etc. De unge Mennesker, som i Marventes at afgaae fra Skolen til Universitetet, ville der have at angive følgende, som i Skolen er læst og giennemgaaet. I Latin: 4 Bøger af Livius, Sallusts Catilina; Ciceros Cato Maior og Lælius samt to af Bøgerne de officiis; Talerne pro Archia, pro lege Manilia, og de fire mod Catilina; første og anden Bog af Horatius Oder samt Epistlerne med ars poet., to Bøger af Virgils Æneide, Juvenals 10de og 14de Satire. Grammatiken er giennemgaaet efter Baden, Antiquiteter efter Meiers romerske Oldsager, Gudelæren efter Ramlers Mythologie. — I Græsk: 5 Sange af Homers Iliade, to Bøger af Herodotus, Xenophons memorabilia. Grammatik er lært efter Lange, græske Oldsager efter Schaafs Lærebog oversat ved Hundrup. — I Hebraisk: Genesis; og af Davidsen tillige de 10 første Psalmer*). — Af det græske Nye Testamente er læst Matthæi og Johannis Evangelier. — Matematiken er giennemgaaet efter Ursins Lærebog; Mesner opgiver desuden Læren om Logarithmer, Ligninger af 1ste Grad, og Potensregning. I de øvrige

*) Under 16 Novbr. 1824 autoriserede Directionen til Brug ved den hebraiske Sprogunderviisning een af de 3 Grammatiker: Rasmussens, Blochs, Lindbergs, og paalagde Rectorerne ved Indberetningerne om Dimission udtrykkelig at anmelde, hvilken af disse Sproglærer der er brugt af Dimittenderne, „da disse ved Examen artium ville blive examinerede i Dereensstemmelse med den Grammatik, som er lagt til Grund ved deres Underviisning.“ Et lignende Tilfald have adskillige Stoler ønsket med Hensyn til Examinationen i Matematik, og det kunde være ønskeligt i flere Tilfælde, skøndt der vistnok overalt mere bør sees paa Indsigt i en Videnskab end spørges om en vis Bogs Ord. — Her i Skolen bruges Lindbergs mindre hebr. Gram. med tilhørende Tabeller.

Sprog og Videnskaber er Underviisningen udstrakt til det Besalede, omtrent ligesom i Beretningen for forrige Aar er opgivet.

Angaaende Underviisningen med de øvrige Disciple i Skolen kan for dette Skoleaar følgende især være at mærke.

Dansk. For Disciplene i øverste Klasse synes det mig af megen Vigtighed, at de, foruden at kiende Sproglæren og Reglerne for en god Stil, og foruden at faae Dvælselse i at opfatte deres Tanker skriftlig, tillige blive bekiendte med gode danske Skribenters Arbejder, ei alene de nyere men ogsaa de ældre. Læsning af endel af vore mange gode Forfattere giver først et noget udstrakt Bekiendtskab med Sprogets Rigdom saavel som med dets Historie. Flors danske Læsebog er til dette Tiemed benyttet, men ogsaa andre gode danske Skrifter, f. Ex. Grundtvigs Oversættelse af Særo. — I de øvrige Classer er Tiden ligeledes deelt mellem Læsning, Grammatik-Underviisning, og skriftlige Arbejder.

Latin. Fjerde Klasse har i dette Skoleaar læst: to Bøger af Livius, Ciceros Cato maior, Lælius, og de officiis 2den Bog, første Bog af Virgils Æneide, Horatius Epistler 2den Bog med ars poetica. Grammatik*), Mythologie, og Oldsager som Candidaterne. — Tredie Klasse: Sallusts

*) I Anledning af Beretningen fra forrige Aar blev optastet det Spørgsmaal: „I hvad Aar blev den latinske Profodie gennemgaaet?“ Det kunde Spørgeren have læst sig til i Beretningen. Naar det nemlig i den hedder S. 75, at 4de Klasse har læst hele 3. Bogens lat. Grammatik, og 3die Klasse samme Grammatik indtil Profodien, saa synes der dog virkelig af disse Ord med tilstrækkelig Tydelighed at fremgaae, at Profodien var læst i det Aar i 4de Klasse. Det var i Juni Maaned 1810 at den var blevet udførlig gennemgaaet. Jøvrigt vil det, hver Gang latinske Digtere læses, og især naar Horatius Dder gennemgaaes, være nødvendigt at meddele det Vigtigste af Profodien efter Bef. af 10 Aug. 1818 A. S. 5, hvilket og her bestandig er sct.

Jugurtha, som var læst i denne Klasse i forrige Skoleaar indtil Cap. 87, blev læst ud*); derefter er gienneंगाact Ciceros Lælius og Cato Maior. Grammatik efter Baden. — 2den Klasse a: to Bøger af Cæsars bellum gallicum og 2 Bøger af Phædri Fabler; Badens Gramm. forfra til § 171 med Anmærkningerne. — 2den Klasse b: af Cornelius: Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Conon, Dion; to Bøger af Phædri Fabler; Badens Gr. forfra til § 158 og §§ 164—167 med Anm. — Første Klasse: de ovennævnte fem Levnedsbeskrivelser af Cornelius og af Grammatiken til § 158. — Skriftlige Dvælses finde Sted i de tre øverste Classer saaledes, at i fjerde og tredie Klasse anvendes dertil 3 Timer om Ugen, hvoraf de to til latinisk Stil, den ene til Oversættelse af Latin paa Dansk; i anden Klasse gjøres lat. Stil to Gange ugentlig.

Græsk. Fjerde Classens øverste Afdeling: siette Sang af Iliaden, tredie Bog af Herodot, to Bøger af Xenophons memor.; nederste Afdeling: anden og tredie Sang af Iliaden, første Bog af Herodot; hele Classen Langes Grammatik og Schaafs Oldsager**). — Tredie Klasse: af Xenophons

*) Planen for Læsningen af de latiniske Auctorer i de lavere Classer er her i det Væsentlige denne, at i 1ste Klasse, efterat det Nødvendige af Grammatiken er gienneंगाact, læses en Deel af Cornelius, i 2den Klasse af Julius Cæsar og Phædrus, (hvilke Auctorer ikke herfra angives til Examen artium). I 3die Klasse læses sædvanlig nogle af Ciceros Taler, Lælius, Cato Maior, eller andet, hvis Valg retter sig efter Disciplenes Fremgang. I afvigte Aar blev mod Sædvane men efter Lærereus Pust Salusts Jugurtha valgt, da det Sæt af Disciple, der da var i Classen, fandtes at være istand til at begynde paa en Auctor, hvis Stil visnok afviger endeel fra det sædvanlige, og derfor kræver en omhyggelig Gienneंगाaen, hvorved Lærlingerne gøres opmærksomme paa Stilens Egenheder. Ellers pleier Sallust ikke her at læses før end i øverste Klasse.

***) Som det hører til Forbedringerne ved Underviisningen i de lærde Skoler, at Moberes maalet og Fædrelandets Historie

memor. 2 Bøger; de Øverste desuden to Sange af Iliaden. Ogsaa her er læst Grammatik og Oldsager. — Anden Klasse a: foruden Sproglæren endeel af Langes Materialier; Anden Klasse b: en mindre Deel af samme Læsebog. Første Klasse*): Grammatiken §§ 1—42.

Hebraisk. Fjerde Klasse endeel Capitler af Genesis. Tredie Classes øverste Afdeling: de 7 første Capitler af Genesis. Alle det Fornødne af Grammatiken.

Tydsf. Fjerde Classes øverste Afdeling: Hiorts Læsebog S. 1—441 og Schillers Wallenstein; nederste Afdeling omtrent 200 Sider i samme Læsebog, men paa forskjellige Steder. Tredie Klasse: samme Læsebog S. 125—268. Alle

stiankes i Almindelighed større Opmærksomhed end tilforn, saaledes bør dette gælde om flere Ting, der vedkomme Fædrelandet, eller høre til almindelig eller videnskabelig Dannelse, skøndt det ikke er af de Ting, der blive Gienstand for Prøver ved nogen Examen. Dertil hører, at den studerende Ungdom lige saavel bør kende noget til den nordiske Mythologic og Oldsager, som den lærer at kende disse hos Grækerne og Romerne. Fra næste Skoleaar vil derfor i øverste Klasse i en af de til Danmark bestemte Timer ogsaa blive gienneemgaaet Skrivtet: Lede- traad til nordisk Oldkyndighed, udgivet af det Kongel. Nordiske Oldskrift-Selskab, som dertil velvillig har skænket nogle Exemplarer. — Ogsaa om Fædrelandets borgerlige Forhold eller hvad man kalder Statistik bør den unge Studerende faae at vide mere end vore Lærebøger i Geographien meddele. Ved at gienneemgaae Dannemarks Geographie er dertil Leilighed.

- *) Med Hensyn til en Bemærkning i Tidskrift for Literatur og Kritik 1841 S. 362 finder jeg fornødent at gjentage, hvad allerede i Beretningen for f. U. S. 76 blev anført, at det ikke her i Skolen er vedtaget som Regel eller finder Sted hvert Aar, at der læses Græsk i første Klasse. Fremgangen hos de Børn, som indsættes i Skolen, er nemlig meget ulige. Medens nogle ikke have lært mere end netop hvad Skoleforordn. § 63, 3, foreskriver, have andre, uden dog at kunne sættes høiere end i første Klasse, begyndt baade paa Latin og Græsk, og synes da at burde vedblive dermed.

Hioris større tydske Grammatik. Anden Clasfe: D. Wolffs tydske Læfebog S. 127—220 og Hioris mindre tydske Gr. Første Clasfe: samme Læfebog S. 52—118 og S. 127—133. Under 29de Septbr. f. N. har Directionen tilladt, at Bresemanns tydske Læfebog maa føres i Brug iftedetfor Wolffs (som er meget vanheldet ved Trykfeil), dog naturligtviis kun efterhaanden og faaledes, at foreget Bekostning for Disciplene faavidt muelig undgaaes.

Franff. Fjerde Clasfe: Borrings Etudes littéraires S. 156—175 og S. 315—408. Trede Clasfe: Samme Læfebog S. 1—11, S. 93—103, og S. 141—175*). I begge Classer Deichmanns Grammatik, Vestengaards Udgave.

Religion. Fjerde Clasfe: Fogtmanns Lærebog (2det Dplag) S. 169 til Enden; Hersøls (større) bibelske Historie, Afdelingen om det nye Testamente. I gr. N. T. Johannis og noget af Matth. Ev. Da det er en ikke ugrundet Klage, at den studerende Ungdom i Skolerne i vore Tider stundum fiender mere til Homer og Cicero end til Bibelen, saa bliver nogen Tid anvendt til Læsning af den hellige Skrift især

*) Den kyndige Ungdomslærer vil ikke være uvidende om, at det ved Brugen af en Læfebog især med Begyndere tidt kan findes fornødent at gjøre et Udvalg af Stykkerne, hvilket endog ved en Directions-Skrivelse til denne Skole af 18 Aug. 1838 udtrykkelig er tilladt. Naar det da finder Sted, som her, at der er læst paa forskjellige Steder i en Læfebog, og disse i den trykte Beretning opgives, haaber jeg, Ingen vil vise den Ubillighed at anføre alene det ene af de opgivne Steder, og saa holde sig op over, at saa lidet er læst. Bedre og, at Lærere kappes om at undervise grundig end om at have læst meget! Men det er meget misligt at bedømme en Lærers Arbejde efter den større eller mindre Mængde af det, der er læst, uden at tage Hensyn til, hvorledes det Læste er behandlet. Om Lærersarbejde gielder for faaridt hvad Edvard Storm sagde om Skribentvirksomheden:

Spørg ei, hvor meget en Forfatter skrev,

Men spørg, hvor smukt og sandt og godt det blev.

N. T. Tredte Klasse har i Lærebog og bib. Hist. læst omtr. det samme som fjerde Klasse. Anden Klasse a Balles Lærebog 7de og 8de Cap. Anden Klasse b og første Klasse Lærebogens 3—5te og noget af 6te Cap. I bibelsk Historie have disse Classer Afdelingen af det N. T. Passende Psalmer læres udenad. En Discipel, som er af den mosaiske Troesbekendelse, har læst endeel af den udgivne Lærebog i Religion for den jødiske Ungdom og af Levijons bibelske Fortællinger for samme.

Historie. Fjerde og tredie Klasse have, efterat have læst den gamle Geographie, tildeels efter Schaaf ved Hundrup, giennemgaaet efter Estrups Lærebog den gamle Historie. Anden og første Klasse have læst Fædrelandets Historie, efter Suhms Haandbog, indtil Frederik den 3die.

Geographie. Fjerde og tredie Klasse have giennemgaaet Verdensdelene udenfor Europa; 4de Klasse tillige nogle af de europæiske Riger. 2den og 1ste Klasse Ingerlevs Udtog af den hele Geographie.

Mathematik*). Fjerde Klasse har giennemgaaet Ursins Lærebog i den rene Mathematik; tredie Klasse endeel deraf. Anden og første Klasse have havt Dvælske i practisk Regning.

Naturhistorie. Her er i de 3 Classer giennemgaaet Slutningen af Dyrkæren, især Insecterne; anden Klasse, som har 2 Timer ugentlig, har tillige begyndt paa Plantekæren.

Læsetiden i denne Skole er om Sommeren fra 8 til 12, om Vinteren fra 9 til 12, om Formiddagen, og om Eftermiddagen læse de to øverste Classer i Sommermaanederne fra 2 til 5, i Vintermaanederne fra 2 til 6, de to nederste

*) Ved Gramina er dette Fag deelt i to, og der gives særskilt Character for Arithmetik og Geometrie, hvilket er løbetsaet, men neppe kan retfærdiggjøres ved nogen videnskabelig eller anden tilstrækkelig Grund.

Classer om Sommeren fra 2 til 4, om Vinteren fra 2 til 5. Løverdag Eftermiddag er fri, og giver saaledes Disciplene en mere samlet Tid til de Arbejder, der kræve denne. Derimod undervises der Løverdag Formiddag fire Timer, baade Sommer og Vinter. De to øverste Classer have saaledes hver 39, de to nederste hver 34 Timer om Ugen. Hertil kommer Underviisningen i Gymnastik og Sang, til hver 4 Timer om Ugen, men heri deeltage ikke alle Disciplene paa een Gang. I Gymnastik har hver Discipel to Timer om Ugen; af Syngetimerne er een bestemt til eenstemmig (især Choral-) Sang, hvori alle Disciplene undervises, de øvrige Timer til firsstemmig Sang, hvori de Disciple, som have bedst Sang=Stemme, skiftevis deeltage. Syngetimerne gives i Middagsstunden fra 12 til 1; Gymnastiktimerne ere om Aftenen efter Skoletid, der tillige er Svømmetid i den Deel af Sommeren, da disse Dvelfer kunne finde Sted.

Skoleforordningen § 55 tilstøder mellem den anden og tredie Formiddags- og Eftermiddags-Time et Ophold i Underviisningen, som i Skolerne sædvanlig kaldes Fri=Dvarteret. Da denne Skole ikke har nogen Legeplads undtagen den forbi Bygningen løbende Havnevei, har jeg siden Efteraaret 1833 indført, at Fri=Dvarteer ikke finder Sted; men derimod gøres ved hver Times Udløb et lidet Ophold, dog ikke over 5 Minutter, i hvilken Tid Disciplene have Tilladelse til at være udenfor Skolen og røre sig. En af Lærerne, efter Omgang, er altid derved tilstede,*^o) og dersom den Lærer, det tilkommer at føre Tilsynet, ikke strax kan komme ud, er det aftalt, at den Lærer, der først kommer ud med sin Klasse, endog om han ellers er færdig med sin Underviisning, bliver tilstede, indtil en anden

^o) Skoleforordn. § 55 begynder med de Ord: „Disciplene skulle i Skolen være under bestandigt Opsyn.“

Lærer kommer. Naar flere Lærere gaae ud, bliver dog altid een inde for at føre Tilsyn med de Disciple, som ere forblevne i Læseværelserne. — Skoleforordn. befaler sammeledes, at de Lærere, som give Underviisning i Formiddagens eller Eftermiddagens første Time, skulle indfinde sig saa betids, at Disciplene, medens de samle sig, ikke ere uden Opsyn. For at gjøre denne Pligts Opfyldelse mindre byrdefuld, er det aftalt, at een Lærer hver Formiddag og hver Eftermiddag møder saa betimelig som behøves.

At formindske Tallet paa de daglige Underviisningstimer, for at give Disciplene mere Tid til eget Arbejde, er i de senere Tider foreslaaet, ved nogle Skoler iærksat. Denne Forandring kunde have endeel for sig; men hidtil har jeg dog havt nogen Betænkelse ved at foreslaae den her, da den ei er fundet aldeles nødvendig, især fordi Lørdag Eftermiddag er fri; heller ikke er noget Ønske om Forandring i denne Henseende yttret enten af Lærere, Disciple, eller Forældre. De unge Mennesker, som ventes at blive dimitterede i Efteraaret, pleier Tiden fra Sommerferien eller endog tidligere at tilstaaes til Repetition, saa at de fra den Tid kun i enkelte Timer komme paa Skolen.

Planen for Skolearbeidet i indværende Skoleaar, saaledes som den efter Overlæg med Skolens Lærere var affattet, blev under 29 Septbr. f. A. af Directionen bifaldet. Fagfordelingen blev derved for det meste ligesom den tidligere har været, idet Rector overtog Underviisningen i Historie og Geographie, Religion og Dansk samt tildeels i Latin i 4de Klasse og Historie i 3die Klasse; Overlærer Storm Græsk i hele Skolen, Lydsk i de to øverste Klasser, og Skrivetimerne; Lærer Schmidt Hebraisk, Latin i tredie Klasse, Religion i de tre lavere og Regning i de to nederste Klasser; Lærer Cand. Theol. Rosendahl Latin i 2den Klasse a og b samt 1ste Klasse;

Lærer Cand. Theol. Knudsen Danff, Geographic, og Naturhistorie i de tre lavere Classer, Historie og Tydsk i de to laveste Classer; og Lærer Cand. Theol. Bendz Latin i fjerde Classse, forsaavidt denne Underviisning ikke besørjes af Rector, samt Franck og Mathematic i de to overste Classer. — I Foraaret blev Lærer Cand. Theol. Chr. F. Schmidt, efter omtrent 4½ Aars Tieneste ved Skolen, befordret til Catechet i Ribe. I hans Sted har Directionen constitueret Cand. Theol. J. L. S. Bohr, som i henved 4 Aar af sit Ophold ved Universitetet har studeret til Skoleembeds=Examen og især lagt sig efter den latinske Philologie. Han overtog indtil videre de samme Fag og Timer, som Catechet Schmidt havde havt.

Foruden i de befalede Sprog og Vidensfaber gives her, som foransfort, ogsaa Underviisning i Gymnastik og Sang. Underviisningen i Gymnastik blev indfort ved denne Skole i Efteraaret 1829. Directions=Skrivelsen herom af 17de October indeholder blandt andet Folgende:

„Efter Hr. Rectors i Skrivelse af 22 f. M. afgivne Betænkning og Forslag i Anledning af Premierlieutenant Flindts Tilbud om at give Underviisning i Gymnastik i Horsens lærde Skole, har Directionen under Dags Dato tilskrevet Skolens Forstandere om bemeldte Premierlieutenant Flindts Antagelse til at give Underviisning i Gymnastik i Skolen som Timelærer imod en Godtgørelse af 8 Rbd. 2 Mk. Repr. maanedlig fra Skolens Kasse. — Ligeledes bifalder Directionen Hr. Rectors Forslag om, at 4 Timer ugentlig, strax efter den almindelige Skoletid om Eftermiddagen, bestemmes til denne Underviisning saaledes, at to Classer deeltage i hver Læretime, og at Svømmesøvelserne foretages naar og saa ofte Aarstiden og Veiriget tillade det. — Iøvrigt er det en Selvsølge, at denne Underviisning, ligesom enhver anden Underviisning i

Skolen, foretages under Hr. Rectorsens Tilsyn og paa den Maade, som De med Læreren aftaler."

Under 6te Juli 1830 blev endvidere tilstaaet Gymnastiklæreren en Tillægsgodtgjørelse imod at han, saa længe den øvrige Underviisning i Legemsøvelser er ham overdraget, ved Siden ad denne tillige giver Skolens Disciple fuldstændig Anviisning til Svømming „samt fører Opføgt med Disciplenes Svømmeøvelser i det Hele, saalænge Vårstiden tillader at anstille dem, efter nærmere Overlæg og Aftale med Skolens Rector." — Ved Dir. Skr. af 17de Octbr. 1829 er fastsat, at alle Disciple ere pligtige at deeltage i Legemsøvelserne og SvømmeUnderviisningen, med mindre deres Legemsbestaffenhed eller Helbredstilstand forbyder det, hvilket i fornødent Fald maa oplyses med Læge-Attest; og efter det nu gældende, (med megen Insigt og Skionsomhed udarbejdede) Regulativ*) for den gymnastiske Underviisning ved de lærde Skoler, med tilhørende Lærebog af Gymnastik-Directeuren Prof. Nachtgall, (approberet ved Kongl. Resolution af 14 Septbr. 1833, trykt 1834), bør den Discipel, som ved Legemsfeil hindres fra at deeltage i alle Øvelserne, deeltage i dem, hvor det uden Skade kan skee. Ifølge Regulativet § 4 skal Disciplene i November, December, Januar og Februar Maaneder kun deeltage i nogle af de blandede Øvelser ic., og naar Kulden er streng, ophøre Øvelserne aldeles. — Det her i Byen liggende Kyrasseer-Regiment og dets hvidtagede Chef Hs. Excellence Hr. Generallieutenant Flindt, Stfors af Db. og Dbmd., har velvillig overladt

*) Blandt de smukke og gode Bestemmelser, Regulativet indeholder, er ogsaa denne (S. 8): „Læreren bør ingensinde tabe det Maal af Sine, at Discipelen ved disse Øvelser skal dannes til en rask og kraftfuld Mand, men ingenlunde til Konstfærdighed." Mange flere gode Regler om Underviisningen og Lærerens Forhold mod Lærlingerne meddeles dette indholderrige Skrivt.

Skolen Regimentets Ridehuus og Fægtesjal til Afbenyttelse i de til Legemsøvelserne bestemte Timer; ligesom Skolen ogsaa afbenytter Regimentets Svømmeslaade. — Svømmeøvelserne begynde om Sommeren ordentligviis først efter Sanct Hans Dag; og finde kun Sted paa Dage, da Vandet har i det mindste 14 Graders Varme og Luften 12 Graders, samt i nogenlunde roligt Veir. Naar Veiret ikke tillader Svømning, bestemmer Regulativet S. 10, at da anden Underviisning i Legemsøvelser gives.

I Sang blev Underviisning ved denne Skole indført, efter min derom giorte Indstilling, fra Nycaar 1834. Underviisningen blev overdraget daværende Admunct C. G. N. Balle. Efter at denne Lærer 1836 var befordret til Sognepræst, tillod Directionen ved Skr. af 1ste Decbr. s. A. Skolens Rector at antage Bataillonschirurg Mynster til Lærer i Sang ved Skolen. — Sang-Underviisning har en saa dannende og forædlende Indflydelse paa de Unge, virker og saa fordelagtig paa Smag og Følelse, at den ikke let bør savnes ved nogen Skole, naar det ellers findes mueligt at tilveiebringe den.

Enhver brav og samvittighedsfuld Lærer, der udfører sit Arbeide med Trost og med Kiærlighed til Ungdommen, der i sin Gierning søger ikke sin egen Ære alene, men har de Unges sande Vel for Dine, der ved redelig Samvirken med mig i Fred og Enighed fremmer Skolens Flor og Ære, vil finde sin Løn ei alene i sin egen Bevidsthed, men og i Disciples Kiærlighed og Forældres Taknemmelighed! Enhver saadan Lærers Værd kan Jugen være nærmere eller mere villig til at erkende og paaskionne, end den Mand, der er sat til at være Skolens Styret, og som altid med et varmt Hjerte ønsker Held over hver den, der med arlig Hu virker til, at den, Fædrelandet og os alle dyrebare, Stiftelse maa svare til sin Hensigt!*)

*) En Fortegnelse over samtlige Lærere, som have gjort Tjeneste

Det er en tiere gjort Bemærkning, der ikke er uden Grund, at der i vore Læder skeer saa meget for Ungdommens Underviisning og Berigelse med Kundskaber, men at der ikke altid skeer lige saa meget for Hiertets Dannelse og Forædling, at derfor, medens Forstanden oplyses, Hiertet tidt lades koldt og tomt. Enhver Skolebestyrer bør vist lade det være sig særdeles magtpaaliggende, at Underviisningen kan bære sin bedste Frugt i at danne og forædle Aanden, og ingen Leilighed lade gaae forbi, hvor han hos Ungdommen kan nære og fremme en god Tænkemaade, et godt Hiertelag.

Adde, quod ingenuas dedicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.

At det i denne Henseende især er af Vigtighed at fremkalde religiøse Følelser og i det Hele et gudeligt Sind, vil Enhver skionne. Det hørde derfor til de første Ting, jeg, efterat have tiltraadt Rectoratet her 1833, indførte, at Underviisningen hver Morgen begynder med en Psalme eller gudelig Sang*). Vi benytte med lidt Forandring de smukke Morgenpsalmer, Danneffialden Jngemann har digtet til Brug for Skolen i Sorø. Det har glædet mig meget at erfare, at denne Skik

ved denne Skole fra 1821 til 1833, findes i Selmers *Academiske Tidender*, første Aarg. 3 S. 313—11. Det var min Hensigt, ved Efterretningerne især at give en Liste over alle Lærerne her efter den Tid; men da Programmet for især blev noget stort, maatte den m. m. udelades, for at det Hele kunde blive færdigt fra Trykken i rette Tid. Nu er den gjort overflødig ved den fuldstændige Efterretning indtil Udgangen af 1840, som de efterhaanden udkomne Hefter af *Academiske Tidender* men især 4de Bind's 4de Hefte S. 554—55 meddeler.

*) Allerede nogle Aar tidligere var den samme Skik indført ved Nyborg lærde Skole; men der sang man hver Dag een og den samme Psalme. — Tinget lader sig, naar Disciplene skulle forblive i deres Classer og dog synge paa een Gang, ikke vel udføre uden hvor Classerne stode til hinanden. Mellemdeborene staae da aabne mellem Classerne, indtil Sangen er til Ende.

har ved andre Skoler, hvor Omstændighederne tillode det, fundet Efterligning. — Ogsaa ved andre Midler er der søgt at virke til, at Bravhed og Skiffelighed og i det Hele hvad man kalder en god Tone maatte være herskende blandt Skolens Disciple; og det var utilbørligt, om jeg ikke med Tak til Forsynet, fra hvem al Velsignelse kommer, erkjendte, at jeg ogsaa troer at see god Frugt af den Omhu, der anvendes paa Ungdommens Dannelse til Sædelighed og Tæfkelighed.

Hvormange Timer om Ugen der i denne Skole er tildeelt ethvert af Underviisningsfagene, vil Enhver behagelig kunne see af den Oversigt derover, som er givet i forrige Aars Efterretninger S. 78. Heri er i indværende Aar ikke skeet nogen væsentlig Forandring; kun kan bemærkes, at der i Aar er anvist 4 (tilførs 5) Timer ugentlig til Græsk i hver af Anden Classes to Afdelinger. Om den længere eller kortere Tid, der i Skolerne anvendes til de enkelte Fag, saavel som om Andet, der dermed staaer i Forbindelse, have adskillige af vore hædrede Skolemand, foruden Andre, yttret sig. Hvad jeg herom har at sige, vil jeg her endnu anføre, inden jeg forlader denne Afdeling om Underviisningen.

Placaten om det lærde Skolevæsen af 22de Marts 1805 foreskrev for samtlige Skoler, at Underviisningen i Græsk og Fransk skulde begynde i 2den Classse, i Lydsk og Geometrie i 3die Classse, i Hebraisk i 4de Classse. Den nu gjeldende Skoleforordning af 7 Nov. 1809 derimod, ved hvilken „alle andre hidtil givne Anordninger for det lærde Skolevæsen“ bleve ophævede, overlader det (§ 27) til Directionen at bestemme for hver enkelt Skole, i hvilken af Skolens Hovedclasser Underviisningen i ethvert Fag skal begynde. Samme Forordning tillader og (§ 35 og 36), at det ethvert Fag tildeelte Tal af ugentlige Timer kan forøges eller formindskes, naar det findes nødvendigt; alt efter Directionens Bestemmelse. Man maa

da vel have fundet det retteft og bedft ikke at have en for alle Skoler giældende og uforanderlig Bestemmelse i denne Henfeende; man har indfeet, at Afvigelfer fra det paa nogle Steder vedtagne, kunde paa andre Steder og paa Grund af Omftændigheder være tilladelige; Erfaring har vel og viift, at det for enkelt Aar kan findes tienligt, at tildele et Fag i en eller anden Claffe noget flere eller noget færre Timer end det ellers sædvanlige. Nu at foreslaae igien at give en almindelig og ufravigelig Bestemmelse for alle Skoler om, i hvilken Claffe Underviisningen i ethvert Fag skulde tage sin Begyndelse, (Tidskr. for Literatur og Kritik d. N. 5 H. S. 362—65), er, synes mig, at raade til noget, man har prøvet og med god Grund forladt, og hvis Gienoptagelse vilde være en Tilbagegang. Forslaget indrømmer iøvrigt, at Afvigelfer fra det fastsatte maatte tillades „under særdeles Omftændigheder og efter motiveret Andragende fra vedkommende Skolebestyrere.“ Men faa komme vi, med al den anpriste preussiske Gensformighed, tilbage til vort eget. Det er da faaledes ogsaa et stort Spørgsmaal, om noget væsentligt vilde vindes derved, at et bestemt Antal Timer blev fastsat for ethvert Fag, og dette eens for alle Skoler. Ikke alle Lærere kunne med lige Huusholderiffhed nytte Tiden, og kunne dog være dygtige og gavnende Lærere; paa den anden Side kan der i nogle Fag ved fortrinlige Læregaver og en udmærket god Methode udrettes det samme i kortere Tid som ellers i en længere. Een Lærer indskrænker sig til at meddele det netop nødvendige; en anden er faaledes tilfunds, at han gierne meddele af sit Kundskabsforraad, og — som gamle D. Worm*)

*) 3 sal. Consistorial-Raad U. F. Rosings smukke Digtale over D. Worm (Horsens 1830) findes ogsaa dette træffende Sted: „Sam var det ikke nok at forberede dem til at bestaae med Søder i en Examen; — at lade indstrømme i de unge Siæle

— ikke let lader nogen om end fiernere Leilighed unyttet, hvor han kan udvide Disciplenes Indsigter og danne deres Aand. Duster en Lærer et lidt foreget Timetal til sit Fag, og det skønnes, at han bruger Tiden samvittighedsfuld, synes dette ikke at burde formenes ham, naar kun intet andet Fag derover tilsidefattes eller forsummes. Overalt veed jeg ikke hvorfor en aldeles censformig Udmaalning af Tiden skal finde Sted. Man forviise sig om, at Læreren er sit Fag voren, at han har Læregaver, og at Ungdommen gier under ham den Fremgang, som den bør; og saa binde man ham ikke altfor meget i Henseende til Tiden saavel som til Methoden. Man lægge dog ikke saa megen Vægt paa Formerne, at man derover glemmer Aanden!*)

al den Kundskabens Fylde, al den Smagens Forædling, al den Aandens Dannelse, som de vare i Stand til at modtage: derefter var det, han tragtete, dertil, han med Liv og Siæl arbeidede.“

*) Man vogte sig vel for at paalægge for stor Tvang der, hvor Aandsfrihed er meest ønskelig! Man vil jo dog ikke gjøre Skolen til en Studenter-Fabrik. Man betænke og, at eet Baand let giver Anledning til flere. Her forlanger nu Gen, at en Bestemmelse skal gives for, at hver Underviisningsgjenstand overalt skal begynde i en vis Klasse, og at de til ethvert Fag bestemte Timer skal usværgelig fastsættes, uagtet Skoleforordningen i liberal Aand tillader at ordne dette efter Omstændighederne; en Anden foreslaaer endog, at der skal være en vis for enhver Klasse opnaaet Alder, inden Noget maa komme videre; snart kommer vel en Tredie og begiaerer, at visse Lærebøger skal være de eneste, som maae bruges, og udelukker derved hartad al Muelighed af engang at faae bedre. Det er hermed ikke min Mening, at jo Bestemmelser og Regler ere fornødne om dette og mere; men man kan ogsaa gaae for vidt i at give Regler og Forskrifter. — Der er opkastet det Spørgsmaal: „Hvad skal man gjøre, naar man i en Skole, hvor der i de to nederste Classer anvendes 3—1 Timer paa Tydsk og lige saa meget paa Fransk(?), faaer en Discipel fra en Skole, der ikke kan en Tøddel Fransk, men i alle andre Hen-

Græsk er ved denne Skole tildeelt noget mere Tid end ved de fleste andre Skoler. Betænker man, hvor vigtigt dette

seender er fuldkommen moden til 3die Klasse?" Jeg svarer: Man sætte ham i 3die Klasse og lade ham ved privat Underviisning indhente saa meget i disse Sprog, at han kan følge med; det vil i Almindelighed hverken være saare vanskeligt eller tage lang Tid. Man har videre spurgt: "Eller naar han ved sin Optagelse i en anden Skole i alle Jag findes moden til 2den Klasse, men træffer Kammerater, som skulle begynde med at lære at kiende de græske Bogstaver, hvad skal man saa gjøre med ham, som har læst Græsk i to Aar? skal man lade ham begynde forfra igien og altsaa ligesom vænne ham til at doyne?" Her- til kan svares: Kan man ikke mage det saa, at han kan læse videre i Græsk, (hvilket dog vel ikke er plat umueligt), da maa den Skolebestyrer, som er en duelig og dygtig Mand, altid kunne ordne det saaledes, at Discipelen tilbørlig sysselsættes i det Hele, om han og i det enkelte Jag meest kommer til i det første Aar at gientage, hvad tidligere er læst. Efter Skoleforordningen § 58, 5 kan jo endog en studerende Discipel aldeles fritages for at tage Deel i Underviisningen i enkelte Ting, naar han allerede har lært det, som deri er at lære i hans Klasse; og Forordningen kan dog ikke være gaaet ud fra den Forudsætning, at man derved vilde vænne Discipelen til at doyne, men maa have forudsat, at han ligesuldt kunde være tilbørlig sysselsat. Iøvrigt er det ingenlunde min Mening, at man skulde lade Discipelen i det forudsatte Tilfælde være borte i de græske Timer; han bør deeltage ogsaa i denne Underviisning; men hvad han lærer, vil jo i Begyndelsen vel ikke være stort andet end Repetition. — Fra den private Underviisning stæer det, som enhver Skolemand vil vide, hyppig, at man faaer Disciple, som have gjort en meget god Fremgang i nogle Jag og ere endel tilbage i andre; man søger da at indhente det Manglende uden at standse Fremgangen i det Øvrige; volder det end nogen Uleilighed og Besvær, det lader sig dog gjøre. Men at man for den Aarsags Skyld alene skulde give en saa indgribende Lovbestemmelse som foreslaaet, kan jeg ikke finde hensigtsvarende. Ogsaa den Haardhed i Udtryk, hvormed det preussiske Ministerium har maattet befale, at det foreskrevne Timental aldeles ikke maatte overskrides der, (Tidskr. f. Lit. og Kr. d. N. 5. S. 366), synes at vidne om, at Tingene ikke har de preussiske Skole-

Sprog er for Aandsudviklingen, hvor meget den græske Litteratur i Indholdsrigthed overgaaer den romerske, hvilken Vægt derfor og de nyere tydske og engelske Skolemænd have lagt paa Græskens som Underviisningsgjenstand i de lærde Skoler, vil man idetvivel maatte indrømme, det ikke er uden Grund, man tildeeler dette Fag en ei ubetydelig Tid. Som Græskens ikke hører til de mindre vigtige, saa hører den ei heller til de lettere Læregjenstande; og opnaaes der, ved at give den noget mere Tid, at Læsningen bliver grundigere og Insigten større, er Tiden vel anvendt. — Det maa iøvrigt ikke glemmes, at Underviisningen baade i Latin og Græsk indbefatter endeel mere end disse Sprog alene. Græske og romerske Oldsager, Mythologic, Prosodie m. m. ere Ting, som der, skivndt de ikke danne særskilte Examens-Rubriker, dog i de til denne Sprogunderviisning bestemte Timer maa meddeles en nogenlunde fuldstændig Kundskab i, da man uden denne ei engang kan forstaae og tilbørlig nytte de Auctorer, hvis Læsning er befalet.

Om Omfanget, som den historisk-geographiske Underviisning bør have i de lærde Skoler, ere Meningerne noget deelte; men det gielder her som overalt, hvad Ordspøget siger, at for lidet og for meget fordærver al Ting. Hvad herom siges i Hr. Admunc Mørchs Program, er sundt og godt og rigtigt. En utilbørlig Udvidelse af denne Underviisningsgjenstand er imidlertid vist nok lige saa lidet gavnlig som af noget andet Fag. Erindres maa det dog altid, at den historiske Underviisning hører til de meest dannende, Aanden og Følelsen opvækkende, og giver Leilighed til at meddele mange

mænds Bisald. Om en Lærer i private Timer og uden Betaling vilde ved Underviisning søge at udvide Disciplenens Kundskaber, mon da dette ogsaa kunde ventes ubetinget forbudet ved et preussisk Rescript?

Kundskaber, som ikke ved anden Underviisning erhverves. Den tiltaler og Ungdommen særdeles. Fædrelandets Historie har derhos for enhver Statsborger en særegen Betydning, og bør derfor allerede fra Skolerne kiendes med noget større Udforslig-
 hed end andre Rigers.*) Men at plage Ungdommen i Hi-
 storie med unyttig Detail og overflødige Aarstal, er vist nok ikke at rose, saa lidt som i Geographien med Navne ei alene paa ubetydelige Byer**) men og paa en Mængde Bierge, Bierghøider i Fodmaal, Indbyggertal i mange smaae Stæder, og desl. En nøiagtig Overfigt, forenet med den nødvendige Detailkundskab, bør vist nok uforbigængelig kræves baade i Historie og Geographie. Men skulde en Lærer i disse Fag (eller i hvilkensomhelst anden Videnskab) udvide sin Under-
 viisning til en saa overdreven Omstandelighed og Vidtløftighed, som den, hvorpaa Tidsfr. f. Lit. og Krit. anf. St. S. 328 —29 anfører nogle Exempler, da har jo en Rector Wyn-
 dighed til og vil vel forstaae at give Forskriver eller nærmere Bestemmelser i den Henseende.***)

*) Suhms Haandbog giver dertil god Anledning.

**) Riises Geographie indeholder over 6000 Navne. At de, som have Hoved dertil, lære alle disse, kan have sin Nytte; men om No-
 gen ved Examen vilde kræve, at Alle, endog de mindre begavede, skulde have lært alt dette, Nub og Stub, vilde saadant ikke være et billigt Forlangende.

***) En god Lærebog i Historien savne vi vistnok endnu; dog mærkes, at i intet andet Fag er *viva vox doctis* Hovedsagen som i dette. Bogen maa altid tildeels blive som en Beenrad; Fore-
 draget skal give Liv og Aand. At lade Disciple i Historie alene lære en Bog uden ad, f. Ex. Rosods fragm. Fremstill., leder til de største Latterligheder. — Vil man, som bebudet, udsætte en Præ-
 mie for en god Lærebog i Historie, da ønsker jeg, at man ikke alene vil belønne den bedste, men ogsaa de øvrige, der maatte findes Ubefaling værdige, eller dog understøtte deres Udgivelse, og saa tillade dem at bruges efter skionsomt Valg.

At Læreren i Latin eller Græsk skulde tillige besørge Underviisningen i den gamle Historie, som man har foreslaaet, kunde let blive til Afbræk for sidstnævnte Sag, da den gamle Historie dog indbefatter langt mere end Begivenhederne i Grækenland og Romerriget.*) Lige saa lidet tør jeg bifalde det Forslag, at Læreren i Latin tillige skulde i de samme Timer undervise i Dansk. Det danske Sprogs Grammatik lader sig ikke forme aldeles efter den latinske, og Kundskab til vort Sprogs Historie er uomgængelig fornøden for den, der skal kunne give en god Underviisning i Modersmaalet. Undervises der i begge Sprog under eet, vil det let komme til at skorte paa det ene af dem. En anden Sag er det, at den samme Lærer, der har Latinen i en Klasse, ogsaa kan betroes Danffen, naar han er det voksen. Derimod er det rigtig og med god Grund bemærket, at Lærerne ved en Skole bør, forsaavidt Enhvers Underviisning tillige kan komme til at berøre Modersmaalet, blive enige om visse almindelige Grundsætninger i denne Henseende, saavelsom med Hensyn til Retskrivningen. Misforstaaede Begreber om Selvstændighed og Dverberviisning lægge dog undertiden Hindringer i Veien for en Sag, der er af saa megen Vigtighed.**)

Til Fransk er i nogle Skoler anvist næsten lige saa megen Tid som til Græsk. Dette kan jeg efter Latinskolernes

*) Det er en nu temmelig almindelig Forestilling, at den historiske Underviisning i de lavere Classer skal gives fragmentarisk. Efter mit Skøn ophører den derved at være en Underviisning i Historie, da ved denne netop Sammenhængen er af Vigtighed, og ingen historisk Begivenhed bør forebrages, uden dens Sammenhæng med foregaaende og efterfølgende tillige oplyses. En anden Sag er det, at ved Underviisningen med de første Begyndere ikke alle Begivenheder behøve at medtages og kun de vigtigste bør behandles med Udførlighed.

***) Denne Bemærkning er i en lignende Anledning gjort af den fortiente Biskop Tage Müller i Ribe; see Tidsskr. 1839 I, S. 311.

Bestemmelse ikke finde ret hensigtsvarende. I begge de levende Sprog fordres til Examen artium saa meget lært, at Candidaten kan oversætte og forstaae et almindeligt prosaisk Skrivt og har tilbørlig Kundskab i Sproglæren. Dette er her fundet, godt at kunne i Franffen opnaaes ved to Timers Underviisning om Ugen i 5 Aar. *) Hvor betydelig mere Tid anvendes derpaa, anstiller man formodentlig Tale- og Skrive-Ovelser. Disse ere vel nyttige, men i vore Skoler udenfor den egentlige Bestemmelse. Det tydske Sprog, hvis Litteratur er saa vigtig for den studerende Ungdom, og som, saa længe man ikke endnu tager fat paa Grammatiken, ei pleier at falde meget vanskeligt, begyndes rettest i de lavere Classer. — At i videnskabelig Henseende, Engelsk er et vigtigere Sprog for den Studerende end Fransk, vil man vel engang erkende. Skoleforordningen tillader og, at der i de lærde Skoler maa gives Underviisning i Engelsk; men det har sædvanlig nogen Vanskelighed at faae Lærere deri.

Til en god Underviisning i de to laveste Classer hører det upaatvivlelig, at ingen Lectie sættes for, uden den af Læreren er foretydet (naar det er i Sprog) eller (i Videnskabsfagene) giennemgaaet. Hvad Latin og Græsk angaaer, er dette endog af Directionen foreskrevet som Regel, bl. a. ogsaa for at Disciplene ikke skulle være nødte til at have Privatlærere til at giennemgaae disse Ting med dem. **) Men ogsaa i de øvrige Sprog og Videnskaber maa det anses for høist

*) Ikke som Selvroes men til Retfærdiggjørelse anfører jeg her, at i de Aar, jeg selv har besørget Underviisningen i Fransk her i Skolen, har ingen herfra Dimitteret faaet ved Ex. art. ringere Character end laud. Der er ogsaa givet l. p. e. Jeg holder mig da her til det gamle Ord: Quod potest fieri per pauca, non debet fieri per plura.

**) Selmers Academiske Tidender, 2den Aarg. 2det H. S. 127.

nødvendigt, da Disciplene i disse Classer endnu aldeles ere at ansee som Begyndere, og det ingenlunde med Billighed kan forlanges af dem, at de skulle feilfrit oversætte f. Ex. et Stykke i Tydsk, som de ikke have hørt tydet eller giennemgaaet. Skulde i en enkelt Time Tiden blive vel knap til ordentlig at giennemgaae og forklare den Lectie, der sættes for, vil allerede noget være vundet derved, at Læreren enten med egne Ord foredrager dens Indhold, (hvilket især i Historie, Religion, Naturhistorie er anvendeligt og nyttigt), eller endog kun af Bogen forelæser Lectien (f. Ex. i Grammatik). At Discipelen hører det Foresatte rigtig læst, Ord og Navne rigtig udtalte, og faaer Forklaring paa de ham ubekjendte Udtryk, vil være ham en god Hielp til siden at lære Lectien, men er ogsaa en Hielp, han bør modtage og har Ret til at vente.

Stipendier &c. Stipendie-Uddelingen skal efter Skoleforordningen § 123 skee i en Forsamling af Skolens Forstandere til Disciplenes Forældre eller Børgere; Stipendierne maae saaledes, efter Forordningens vise Forskrift, ingenlunde gives Disciplene i Hænde. Dette Bud, som ved nogle Skoler uden tvivl har været gaaet ad Glemme, er her stadig iagttaget. Uddelingen skeer hvert Aar paa Raadstuen, hvor Skolens lukkede Kasse staaer. I de senere Aar bliver iøvrigt ikke mere bevilget udbetalt end de 3 Rbd., som enhver Discipel har at lægge til Skolen for Lys og Brænde; alt det øvrige af de almindelige Stipendier oplægges for at komme de unge Mennesker tilgode, naar de meest trænge dertil: ved Afgangen til Universitetet og i det første Aar af Opholdet der. Herom er udførligere Underretning meddeelt i Skole-Efterretningerne for f. A. S. 80—83, hvortil henvises. For enhver Discipel, som skal kunne bringes i Forslag til fri Skolegang eller til Pengeunderstøttelse, maa behørig Attest om Trang dertil være mig tilstillet. Anlæg, Flid og gode Sæder maae derhos uforbigaaen-

lig findes hos hver den, der vil vente at komme i Betragtning i denne Henseende*). At sauntlige Skole-Beneficiere bevilges af Directionen efter derom af Rector gjort Forslag, men altid kun for eet Aar ad Gangen, vil være almindelig bekendt.

For indeværende Skoleaar er Understøttelse tilstaaet følgende Disciple.

- a. Høieste Stipendium; at udbetale 5 Rbd., at oplægge 45 Rbd.:
Plesner, Klug, J. F. Nife, Rosenbahl.

*) Man har i Henseende til Moltkes Legat, af hvilket endeel Portioner ere tillagte adskillige Latin-skoler (denne Skole dog ikke), beklaget, at der, for at Disciple kunne nyde godt af disse, alene forlanges Attest for, at de ere Disciple i Skolen, uden noget videre, altsaa ingen Oplysning om deres Anlæg, Flid, og Sæder. Det maatte være mig tilladt i den Anledning at bemærke, at efter det Udtoq af Fundatsen for Legatet, som er meddeelt i Engelstofts Efterretninger om Rhns. Univers. Sorø Academie og de lærde Skoler 1823, 3 og 4 S., S. 363, skal Legatsummen udbetales til Skolens Rector, mod dennes Dvittetring og Attest om, at de udnævnte Børn leve og "vedbørligen deeltage i Skoleunderviisningen." Men den usittige eller uskiftelige Discipel kan dog ikke med Rette siges vedbørlig (=: som ved bør, som det bør sig, eller paa tilbørlig Maade) at deeltage i Underviisningen; og da dette Ord ellers maatte staae aldeles overflødig, synes det at give tilkiende, at Bedkommendes Flid og Forhold ogsaa maa være Gienstand for Attestens Indhold. Derimod er det vist nok, at Hensyn til Anlæg og Evner er udelukket. Fundator har vel enten antaget, at Legatets Bestyrer, som tildeeler Legatpladsene, vil i denne Henseende have iagttaget det fornødne, eller at Legatet allerede opfyldte sin Bestemmelse derved, at Bedkommende, selv med mindre udmærkede Evner, modtog videnskabelig Underviisning. Dog kan den Discipel, som ikke er bestemt til at dimitteres, ikke beholde Legatet længer end til Confirmationen; see I. e. S. 362, hvor ogsaa findes en Bestemmelse, som viser, at Fundator, navnlig med Hensyn til Børnenes Sædelighed, ikke har været ligegyldig ved, hvorledes de opføre sig i Skolen. — For de Børn, som ikke undervises i de offentlige Skoler, kræves derimod kun simpelt Leveattest og ikke noget Vidnesbyrd om vedbørlig at benytte Underviisning.

b. Mellemste Stipendium; at udbet. 5 Rbd., at opl. 30 Rbd.:

Davidson, C. M. Kragballe, Bilstrup, H. C. Uffe.

c. Laveste Stipendium; at udbetale 5 Rbd., at opl. 15 Rbd.:

Holst, Krag, L. B. N. Kragballe, Larsen.

To Stipendiepladser bleve ubesatte.

Fri Underviisning blev tildeelt: Feveile, C. Mynster (siden udgaaet af Skolen), Barfoed, Horn, Carstensen. Een Plads blev ubesat. Underviisning for nedsat Betaling er iaar ikke tilstaaet Noget.

Til Stipendier var Ingen indstillet, som ikke havde faaet laud. i Hoved-Characteer ved Skole-Examen i Septbr., ei heller, naturligtviis, Noget, over hvis Dpforsel var ført Anke.

Overordentlig Understøttelse af Stipendieoverskuds-fonden er iaar tilstaaet Disciplene Klug, Rosenbahl, Krag, og Larsen; og af Studerende ved Universitetet, som ere dimitterede fra denne Skole, have iaar følgende modtaget Understøttelse: C. M. Müller, *) J. F. Jørgensen, **) H. J. L. Laub, ***) C. B. H. Tingshuus, L. C. Barfoed, F. C. Brumm, og D. Vinzer. ****)

Davidsons Legat er tildeelt Disciplene Davidson og Rosenbahl.

Skole-Bibliotheket. Til Skolens Bogsamling er henlagt en Gaards-Avl af Byens Jorder, hvorfor, efter Jordernes Udskiftning, nu havees en Agerlod og et Engskifte.

*) Søn af Dr. philos. Sognepræst J. Müller til Veiby og Lihirke i Slesland, dimitteret fra denne Skole 1836.

**) Dimitteret fra denne Skole 1837; Søn af Pastor H. Jørgensen, nu i Slesland, tidligere til Bisild ved Randerø.

***) Søn af Pastor Laub til Frørup i Jylland, dimitteret herfra 1838.

****) Om disse sidsmærte kan sees Efterretningerne fra denne Skole for indværende og for forrige Aar. — Stipendiekassen uddeler ibrigt ikke aarlig sine samtlige Indtægter; endee gjøres hvert Aar frugtbringende.

Disse ere bortfæstede mod en aarlig Afgift, for Tiden i Alt 38 Rbd. (26 Rbd. af Algerlobden, 12 Rbd. af Engskiftet). Desforuden har Stifteren af Stamhuset Nørholm ved Varde, nu afdøde Statsraad Andreas Charles Teilmann, ved Stamhusets Crectionsbrev af 2den Febr. 1790, 21de Artikel, tillagt Horsens lærde Skole (saavel som adskillige andre af de lærde Skoler) til Bogsamlingens Forøgelse aarlig 20 Rbd., som udbetales fra Stamhuset hvert Aar efter Enabsthing. Her havees altsaa for Tiden aarlig 58 Rbd. til at kobe Bøger for. Særskilt Tilskud af Skolens Kasse har ikke været Bibliotheket tilstaaet. Dette kom imidlertid ved et stort Indkøb paa Bogauktionen efter sal. Prof. D. Worm i en ikke ubetydelig Gield, som, da dog ikke alt Indkøb af Bøger derefter har kunnet ophøre, først i indeværende Aar bliver aldeles dækket. Da Bogsamlingen saaledes i de senere Aar ikke meget har kunnet forøges, og savnede endeel vigtige nyere Skrifter, har Directionen nylig tilstaaet 100 Rbd. af Skolekassen som Tilskud til Bibliotheket, hvorved dette vil blive i Stand til at udfylde nogle af dets vigtigste Mangler.

Gaver til Skolen. Denne Skole har havt det sieldne Held, til forskiellig Tid at modtage Foræring af værdifulde Oliemalerier forestillende berømte Mænd. Herom følgende.

Ved Gavebrev af 22 Juni 1821 skænkede Peder Høegh Guldbergs*) Enke, den endnu levende værdige Enke=Frue Bilsadsen her i Byen, til Skolen fire Malerier af: Morten Luther, Philip Melancthon, disses Belynder Churfyrste Johan Frederik af Sachsen, og Erasmus Rotterodamus. De havde tilhørt sal. Geheime=Raad Dve Høegh Guldberg, Horsens lærde Skoles usorglemmelige Belynder, og

*) Om ham see Myerups Lit. Lex. S. 208.

de to førstnævnte menes at være malede af Lucas Cranach. Disse smukke Stykker ere ophængte i Skolens øverste Klasse.

I Aaret 1828 bekostede de daværende Lærere ved Skolen: Corrector (senere Rector, nu Professor) N. B. Dorph, Adjunct (nu Overlærer) B. Storm, Adjunct (nu Præst i Thyrested) J. G. Schmidt, og constitueret Lærer (senere Adjunct, siden død som Præst) J. N. Hornbech „af Agtelse og Vennskab“ et Maleri af Skolens gamle værdige Rector Professor Duf Worm. Det blev udført af Maler E. M. Jørgensen fra Aarhus, og hænger nu over Cathederet i øverste Klasse saaledes, at det gjennem Vinduerne ligesom kan sees ogsaa i de andre Classer. Skolen har saaledes den Glæde, daglig at kunne stille sig for Dine Billedet af den fortiente Mand, hvis Naad stedse omsvæve denne ham saa dyrebare Stiftelse! — H. M. Kong Frederik den Siette lod for nogle Aar siden en Copie tage af dette Stykke til Samlingen af berømte Mandes Billeder paa Frederiksborg.

I Aaret 1837 fik Hr. Cand. juris J. Worm til Skolen en Samling af Portraiter af Wormernes Slægt. Samlingen har i sin Tid tilhørt Rector J. Worm i Aarhus, og derefter Giverens Fader Rector D. Worm her. Det var Giverens Duffe, at denne mærkværdige Samling skulde ophænges i et eget dertil bestemt Værelse; men da man intet saadant har havt dertil, henstode de hidtil i Skolebibliotheket og formindskede den allerede knappe Plads der, indtil i indeværende Aar et Værelse ovenpaa, som ellers hører til den Skolens Rector indrømmede Beboelsesleilighed, men som Giveren selv ved sin Nærværelse her udsaae, er indrømmet dertil.

En lige saa stor som sjelden Prydelse har Skolen i fire Billeder af hæderlige Mænd, der engang have været Disciple i Skolen, og siden erhvervet sig et berømmeligt Navn. Disse ere: Erkebiskop Svane, Poul Løvenørn, Dve

vandt han Czarens Yndest, der Aar 1710 udnævnte ham til Oberstlieutenant og sin General-Adjutant. Aar 1711 blev han optaget blandt den danske Adels med Tilnavn Løvenørn. 1712 blev han Oberst og Kongelig General-Adjutant i sit Fædreland; 1719 d. 6 Novbr. Generalmajor; 1722 d. 6te Jan. Gesandt ved det russiske Hof; d. 16de April s. A. Ridder (o: Storkors) af Dannebrog; 1725 d. 14 Novbr. Stiftsbefalingsmand over Aarhus Stift og Amtmand over Stiernholms og Haureballegaards Amter. 1730 Ober- Krigs-Secretair. 1731 d. 12te Marts Geheime-Raad. 1732 d. 28de November Generallieutenant af Cavalleriet. 1738 d. 20de Mai General. 1739 d. 28de Novbr. Ridder af Elephanten. Bar og Herre til Bregentved.“*)

3. „Hans Excellence, Geheime-Raad Dve Høegh Guldberg, født i Horsens Aar 1731 d. 1ste Septbr., hvor hans Forældre vare Bedemand Jørgen Høegh og Helene Doroshea Guldberg. Han blev undervist i Studeringer i Horsens latinske Skole indtil i Aaret 1749. Tog derefter sine academiske Examina med Berømmelse, og i Aaret 1761 d. 29de Mai blev Professor i Veltalenheden og Historien ved det Kongelige Ridder-Academie i Sorø; Aar 1764 Informator hos Hans Kongelige Høihed Arveprinds Frederik; 1770 den 14de Mai Etatsraad; 1774 den 11te Octobr. Geheime-Cabinet-Secretair hos Hans Majestæt Kongen; 1776 den 14de Mai tillige Stats-Secretair med Rang som Ober-Secretairer; 1777 d. 29de Januar Ridder af Dannebrog; d. 11te October samme

*) Den Tale, som blev holdt af Rector Professor Kraft ved Høitideligheden paa Skolen, da de tre Stykker bleve ophængte, er trykt og særskilt udgivet under Titel: De ædelste Opmuntringer for den studerende Ungdom. Odense 1782.

Hvøegh Guldberg, og Stephan Hofgaard Cortsen, Justitiarius i Høieste Ret. For at Ungdommen, som oplæres og dannes her, kunde opmuntres til at tage Exempel af disse Hædrede, der, tildeels som fattige Folks Børn, havde arbejdet sig frem til at blive saadanne Mand, og faae Lyft til at træde i deres Fodspor, lod den i sin Tid hæderlig bekiendte Mand Mourids Frydensberg*) i Kiøbenhavn disse smukke Stykker male, paa Kobberplader, og skienkede Skolen dem, hvor de nu hænge i øverste Klasse. De tre forstnævnte Stykker siges at være udførte af den berømte Portraitmaler J. Juell eller dog under hans Tilsyn. Bagpaa Stykkerne har Givøren ladet male en Underretning om de Mand, som ere afbildede. Disse afstrykkes her.

1. „Hans Eminence Erkebiskop Hans Svane, født i Horsens Mar 1606 d. 27de Marts, hvor hans Forældre vare Borgemeister Hans Dlesen Niber og Anna Svane. Han blev oplært i Horsens latinske Skole indtil Mar 1620, hvorefter han udmærkede sig saaledes ved Flid i Studeringer, at han Mar 1635 blev Professor i det Hebraiske Sprog, 1646 Professor i Theologien, 1655 Biskop over Siølands Stift, og saaledes ved Trofast og Nidkærhed for det Kongelige Huis, at han efter Souverainiteten blev Kongelig Stats-Raad, Assessor i Høieste Ret, Præsident i Consistorio, Erkebiskop, og Herre til Svenstrup.“

2. „Hans Excellence General Povel Løvenørn, født i Horsens Mar 1686, hvor hans Fader var Bedemand Bendelboe. Han var Discipel i Horsens latinske Skole indtil Mar 1704. Efter at han havde taget sine tre academiske Examina, reisde han til Rusland for at giøre sin Lykke i Krigsstanden.

Mar blev han optaget iblandt den danske Adels med Tilnavn Hvøegh-Guldberg; 1780 d. 11te October Geheime-Raad*.)“

4. „Hans Høivelbaarenhed Conferentsraad Stephan Hofgaard Cortsen, født i Horsens Mar 1727 d. 22 Octbr., hvor hans Forældre vare Rivmand og Kirkeværge Claus Cortsen og Giertrud Hofgaard. Fra Horsens Skole blev han i Maret 1745 dimitteret, og samme Mar efter udførelsen af Examen artium antaget inter cives academicos. Tog derefter Examen philosophicum og Examen juridicum med Berømmelse og bedste Character. Mar 1754 d. 25de Januar blev han Assessor udi Hof-Retten; 1759 d. 12 Jan. Assessor udi Høieste Ret; 1762 d. 19 Novb. virkelig Justitsraad; 1769 d. 5 Mai Statsraad; 1773 d. 4 Septb. virkelig Statsraad; 1776 d. 10de Mai Conferentsraad; 1790

*) D. S. Guldberg blev 1781 Statsminister; han førde Protocol-len i Statsraadet indtil den minderværdige 14de April s. A. Blev derefter Stiftamtmand i Aarhus, og var det til 1802, i hvilken Embedsstilling han ogsaa blev Horsens Byes store Betsgjører. Udgaav 1794 sin classiske Oversættelse af det Nye Testamente. Døde paa Hald 1808. — Han var af Kong Christian den Syvende skienket en Kongl. Obligation paa 100000 Rbd.; men den brave og uegennyttige Mand havde aldrig villet giøre sin Ret enten til Hovedstol eller Renter giældende; den fandtes efter hans Død unyttet henliggende, og blev af hans ligefindede Børn indsendt til Tilintetgiørelse. — Det er en fejltagelse, naar der i Prof. Molbechs interessante Udgave af Rosenstand Gøiffes Efterretninger om den danske Stueplads, Kbhvn. 1839, siges i Fortalen S. XV., at Guldberg 1782 endnu ikke var Geheime-raad. — I Pseudonymen Carl Bernhards Fortælling Gamle Minder, Kbh. 1811, tales i 2den Deel S. 397 som om D. S. Guldberg var en Præsteson fra Norge. Dette er en lige saa stor historisk Usandhed som hvad der i samme Skrift, S. 378, 380 yttres om D. S. Guldberg som Menneſte, hvor denne ædle, gudfrygtige, grundlærde og høifortiente Mand skizzeres hartad som et moralsk Uhyre, og Forfatteren ikke undseer sig ved at sige, at hans sive, ubøielige Ansigtstræk vidnede om en iis-

d. 17de Decbr. blev til Beviis paa Kongens Velbehag over hans udviste Duellighed i de næste tre Aar, han forestod Justitiarii Embede, udnævnt til Vice-Justitiarius i Højeste Ret. 1792 d. 30 Novemb. Ridder af Dannebrog. Virtute decet non sanguine niti. Claudian.”

Under disse Paaafkrivter findes endnu nogle Linier, næsten eenslydende paa alle Stykkerne. Paa D. H. Guldbergs lyder denne Efterskrivt saaledes: „Med Dnske, at denne store og gode danske Mand af Kongen paaafkionede, af Fædrelandet ærede, og ved Flid i Studeringer forhyverede Fortienester maae tiene alle de i Horsens latinske Skole Studerende til Opmuntring, er dette hans Portrait givet til Skolen 1782 af Mourids Frydensberg.“*)

Denne sjonne Samling af Afbildninger af hæderlige Mænd, der engang vare Skolens Disciple, er i Aar blevet forøget med Billedet af den for ikke længe siden afdøde Pastor Jens Hornslyd, R. af D. Denne Mand var en Bøversøn fra Horsens, hvis Fader boede i Gaden Rippervig nærved Nørregade; og var 18 Aar gammel, inden han kom i Skolen. I en her ved Skolen værende Bog over Disciplene har han selv under sin Skolegang indført sit Ungdoms-Levnedsløb saaledes: „Jeg Jens Hornslyd er født i Horsens 1757 d. 22de Octbr. Min Fader er Rasmus Hornslyd, Bøver, og min Moder Anna Margrete Rasmusbatter, som begge leve. I de allerførste Grundvolde saavel i Børnelærdommen som i Christendommen blev jeg underviist af min egen Fader, og i Regning og Skrivning af Skoleholder Rasmus Bryde indtil mit 12te Aar. Efter den Tid vilde min Fader, at jeg skulde lære hans Handværk, som jeg og forblev ved i næsten 6 Aar. Men

*) Denne brave Mand har udgivet Skriftet: Det danske Oldenborgske Kongehus i Vers og Kobber. Kbh. (1763). 4.

som jeg bestandig havde fundet en Drivt hos mig til Studer-
ringer*), saa slog jeg mig med min Faders Tilladelse til dem.
Først nød jeg privat Underviisning af Tredie=Lectie=Hører Hr.
Kattrup i 11 Uger, og i den Tid lærde jeg Aurora, Donat,
(lat.) Grammatica, og 5 Bøger i Crotropius. Da satte hvi-
lærde Hr. Magister og Rector Tauber mig, for at opmuntre
min Flid, nederst i Tredie Lectie ved Mortensdags Tider
(1775)**). — Denne hrave Rector viisde ham en faderlig
Kiærlighed i Skolen, og forudsaae den udmærkede Mand, han
vilde worde.

J. Hornsylvd blev en Mand, der med udbredte theolo-
giske Kundskaber forenede en levende Tro og glødende Iver for
Christendom og for alt Vædt. Lige udmærket som Prædikant,
som Siælesørger, naar han læsde med sine Confirmander, i
Skriftestolen, ved Sygefengsen, overalt meddelende Religionens
Underviisning Haab og Trost, blev han en i sielden Grad
gavnvirkende Præst***). I det selskabelige Liv oprømt lod
han sin Tale efter Pauli Bud være yndelig, krydret med Salt.
Uroffelig Dverbeviisning om Christendommens hvide Sandheder,

*) Hans Lyft til Læsning var saa stor, at han, efter gamle Folks
Fortælling her i Horsens, fik Høg af Faderen, der ellers var en
brav og gudsfrygtig Mand, fordi han ved at læse forsømde at
være. Men Intet formaaede at dæmpe hans Lærelyst. Omfi-
der gav Faderen sit Samtykke til, at han kom i Skolen.

***) Hans 5 Aar yngre Broder David Hornsylvd var født d. 9 Sept.
1762, kom (efter at være underviist af Skoleholder Peder Soele)
i Latinskolen med Broderen 1775. Blev Borgemester i Aalborg
og Etatsraad. Døde 1835.

****) Af J. Hornsylvds Skrifter ere de vigtigste: 1) Tanker ang.
den offentlige Gudsdyrkelse. 2) Præsten Hornsylvd og hans
Confirmander; først trykt i Aarhus 1822. Andet Oplag Kbh.
1832. 3) Betragtninger over Bibelen; 3 Dels. Foran
dette findes hans Billede i Kobberstik. — Mag. Lindberg til-
egned ham sit hebraiske Lexicon.

varm Kiærlighed til Konge og Fædreland, inderlig Følelse for ædle Menneſter og ſtore Handlinger i Fortid og Nutid gav hans Samtaler en Mand og et Liv, hvorved Alle følte ſig tiltrukne. Af Sang var han en ſtor Under; med fin ſt Stemme, med høi Røſt og med levende Følelse ſang han, hvad enten de gamle Pſalmer, iſær Kingos og Brorſons, troſtede hans Hierte*), eller Kæmpeviſens rungende Toner lode fra hans Læber, eller han i Bænckelag, glad med de Glade, iſtemmede muntre livelige Viſer. Ved Landsfaderens Naade forlovet fra et Embede, i hvilket ikke de præſtelige Syſter men de verdslige Forretninger begyndte at falde den nu aldrende Mand for tunge, anvendte han ſit Otium til at udarbejde aandsfulde, indholdsrige Skrifter, i hvilke han nedlagde ſin Overbeviſning om Bibelen ſom Guds Ord, og Chriſtendommen ſom en guddommelig Aabenbaring, og ſøgte at giøre de Sandheder, der havde udgiort hans Livs Lykke, levende for Ungdommen, overbeviſende for Ræge og Rærde, ſtafæſtede ogſaa ved Rærdoms Vidnesbyrd. — Et uheldigt Fald ned ad en Trappe nogle Aar før hans Død havde nær giort den alderſtegne Mand til en Krøbling paa de gamle Dage; vor nuregerende allernaadigſte Konge, der, ligefom Hendes Maieſtæt Dronningen, høilig elſkede den værdige Gamle og tidt havde viiſt ham Delectageſe og hædrende Dymærkſomhed, den han varmt paafionmede, lagde ogſaa her ſit vunde Hierte for Dagen ved høimodig Gave af en konſtig indrettet mechaniſk Stol, der meget lindrede den Svages Lidelſer; hvilende i denne fuldendte Udvingen Tredie

*) Ved at berede en haardnakket Miſdæder til Døden lykkedes det ham omſider at ſmelte den forhærdede Synders Hierte ved at ſynge Pſalmer med ham. Dette har han ſelv fortalt mig, og jeg troer, at det bør opbevares og efterlignes. Men Hovedſagen er, at Præſten ſelv har den fulde og faſte Overbeviſning, hvoraf baade Sang og Tale faae deres Tynd.

varm Kiærlighed til Konge og Fædreland, inderlig Følelse for ædle Menneſter og store Handlinger i Fortid og Nutid gav hans Samtaler en Mand og et Liv, hvorved Alle følte ſig tiltrukne. Af Sang var han en ſtor Ynder; med ſmuk Stemme, med høi Røſt og med levende Følelse ſang han, hvad enten de gamle Pſalmer, iſær Kingos og Brorſons, troſtede hans Hierte*), eller Kæmpeviſens rungende Toner lode fra hans Læber, eller han i Benneſlag, glad med de Glade, iſtemmede muntre livelige Viſer. Ved Landſtaderens Raade forlovet fra et Embede, i hvilket ikke de præſtelige Syſler men de verdſkelige Forretninger begyndte at falde den nu aldrende Mand for tunge, anvendte han ſit Dium til at udarbejde aandsfulde, indholdsrige Skrifter, i hvilke han nedlagde ſin Overbeviſning om Bibelen ſom Guds Ord, og Chriſtendommen ſom en guddommelig Aabenbaring, og ſøgte at giøre de Sandheder, der havde udgiort hans Livs Lykke, levende for Ungdommen, overbeviſende for Læge og Lærde, ſtadſæſtede ogſaa ved Lærdoms Vidneſbyrd. — Et uheldigt Fald ned ad en Trappe nogle Aar før hans Død havde nær giort den alderſtegne Mand til en Krøbling paa de gamle Dage; vor nuregierende allernaadigſte Konge, der, ligefom Hendes Maieſtæt Dronningen, hvøilig elſkede den værdige Gamle og tidt havde viiſt ham Deeltagelſe og hædrende Opmærkſomhed, den han varmt paafionneede, lagde ogſaa her ſit ymme Hierte for Dagen ved høimodig Gave af en konſtig indrettet mechaniff Stol, der meget lindrede den Svages Lidelſer; hvilende i denne fuldendte Oldingen Tredie

*) Ved at berede en haardnaffet Misdæder til Døden lykkedes det ham omſider at ſmelte den forhærdede Synders Hierte ved at ſynge Pſalmer med ham. Dette har han ſelv fortalt mig, og jeg troer, at det bør opbevares og efterſignes. Men Hovedſagen er, at Præſten ſelv har den fulde og faſte Overbeviſning, hvoraf baade Sang og Tale faae deres Kynd.

varm Kiærlighed til Konge og Fædreland, inderlig Følelse for ædle Mennesker og store Handlinger i Fortid og Nutid gav hans Samtaler en Aand og et Liv, hvorved Alle fulde sig tiltrukne. Af Sang var han en stor Ynder; med smuk Stemme, med høi Røst og med levende Følelse sang han, hvad enten de gamle Psalmer, især Kingos og Brorsons, trøstede hans Hierte*), eller Kæmpevisens rungende Toner lode fra hans Læber, eller han i Bønnelag, glad med de Glade, istemmede muntre livelige Viser. Ved Landstaderens Raade forløvet fra et Embede, i hvilket ikke de præstelige Sysler men de verdslige Forretninger begyndte at falde den nu aldrende Mand for tunge, anvendte han sit Otium til at udarbejde aandsfulde, indholdsrige Skrifter, i hvilke han nedlagde sin Overbeviisning om Bibelen som Guds Ord, og Christendommen som en guddommelig Åbenbaring, og søgte at giøre de Sandheder, der havde udgiort hans Livs Lykke, levende for Ungdommen, overbeviisende for Læge og Lærde, stadfæstede ogsaa ved Lærdoms Vidnesbyrd. — Et uheldigt Fald ned ad en Trappe nogle Aar før hans Død havde nær gjort den alderstegne Mand til en Krøbling paa de gamle Dage; vor nuregerende allernaadigste Konge, der, ligesom Hendes Maiestat Dronningen, hviligt elskede den værdige Gamle og tidt havde viist ham Deeltagelse og hædrende Opmærksomhed, den han varmt paaskismede, lagde ogsaa her sit ymme Hierte for Dagen ved hvimodig Gave af en kunstig indrettet mechanisk Stol, der meget lindrede den Svages Lidelser; hvilende i denne fuldenkte Oldingens Tredie

*) Ved at berede en haardnakket Misdaed til Døden lykkedes det ham omsider at smelte den forhærdede Synders Hierte ved at synge Psalmer med ham. Dette har han selv fortalt mig, og jeg troer, at det bør opbevares og efterlignes. Men Hovedsagen er, at Præsten selv har den fulde og faste Overbeviisning, hvoraf baade Sang og Tale faae deres Kynd.

Deel af sine Betragtninger over Bibelen (om det Nye Test.). Ved Guds Godhed kom han igjen saavidt til Helsen og Forlighed at han kunde gjøre en Reise til sit kiære Jyderland og giense sin elskede Fødeby. Han nød i Svaghedens Dage om og kiærlig Pleie, og hensov i en Alder af 83 Aar. — Da Lidet er skrevet om denne Mand's Levned og om hans Aand og Tænkemaade, der isvrigt bedst affpeile sig i hans Skrifter, har jeg troet at burde meddele her disse Træk til en Skildring af ham.

Saaledes har nu Skolen ogsaa Billedet af denne herlige Fosterson, der, uden, som hine foranførte, at svinge sig op til de høieste Posten i Staten, dog ved sin levende Aand, christelige Wandel, hæderlige Virken, saavel som ved sine Skrifter til christelig Aands Udbredelse har vundet sig et æret Navn. Det smukke Oliemalerie, foræret hertil af den Afsødes ædle Pleiedatter Frøken Munk, skal, med Guds Hielp, for en lang Fremtid være et skönt Exempel for Ungdommen, og vise det aabne, ædle, af varm Følelse for Gud og Mennesker glødende Ansigt, og Dannebrog paa hans Bryst. Gid de mange Herliges Billeder, som smykke denne Skole, stedse være de Unge her til bestandig Efterligning! —

Det er ikke uden Betydning, at man lægger Mærke til, hvilke udmærkede Mænd en Lærestalt har frembragt. Det er ikke uden Grund, at man antager, at den Aand og Tænkemaade, en Lærestalt har viist at vække og nære, vil vedligeholde sig og gaae i Arv til efterfølgende Slægter. Har Lyst til Kundskab og Lærdom, har oprigtig Gudsrygt, sand Færelandskiærlighed, dannis Trofskab mod Kongen og Kiærlighed til Kongehuset viist sig levende at boe i en Skoles Fostersønner, og det giennem et langt Tidrum: da har man Grund til at vente en lige Aand næret og bevaret der for al Fremtiden. Det gielde ogsaa altid om denne Skole! Det var med en

fand Kongelig Wiisdom, at Kong Frederik den Tredie,
 hvilovlig Ihukommelse, spurgde dem, der raadede ham til at
 nedlægge Frederiksborg Skole: hvor man turde udelægge den
 Skole, der havde dannet saadanne Mænd som Biskop Thomas
 Kingo. Det er vel og for en Deel dette Hensyn, der, om
 end ei hos Alle tydelig bevidst, har gjort, at man, under de
 Forslag, der i den nyeste Tid ere giorte om at nedlægge endeel
 af Latinskolerne, dog eenstemmig har raadet til at beholde alle
 Cathedralskolerne, fra hvilke nemlig især mange berømte og
 hæderlige Mænd ere udgaaede, og det uagtet et Par af dem,
 de i Viborg og Ribe, just ikke kan siges at have nogen meget
 beqvem Beliggenhed med en folkerig Omegn. I Ingerslevs
 Skrivt om det lærde Skolevæsen S. 473 er peget paa Horsens
 Skole som en af dem, der efter den Forfatters Mening kunde
 være at nedlægge. Skulde, mod Formodning, saadant Forslag
 nogenstinde fremkomme paa allerhøieste Steder, da styre
 Guds Forsyn det saa, at der altid paa Danmarkss Kongestol
 maa være den Mand, der, i Mindet om saadanne Lærdommens
 Benner, saadanne Kongens og Fædrelandets Mænd som en
 Erkebisp Svane, en Dve Høegh Guldberg, en Jens Hornshild,
 og de mange flere Hæderlige, vil, lig hiin Frederik den
 Tredie, svare: Er der kommet saadanne Mænd fra Horsens
 Skole, tør vi da lægge den øde?! —

Hoved= Eramen i Horsens lærde Skole for 1841 tager sin Begyndelse Mandagen den 13de Septbr., og fortsættes derefter hver Dag fra Kl. 9 til 1 og fra 3 til 6 i følgende Orden.

Mandag den 13de September.

Formiddag.	Candidaterne.	Latin og Lydst.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Historie, Geographie, Mathemat.

Tirsdag den 14de September.

Formiddag.	Candidaterne.	Græsk, Hebraisk, N. L.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Fransk, Religion.

Onsdag den 15de September.

Formiddag.	4 Classe.	Latin.
	1 Classe.	Latin.
Eftermiddag.	2 Classe.	Græsk.

Torsdag den 16de September.

Formiddag.	4 Classe.	Historie og Geographie.
	3 Classe.	Historie.
Eftermiddag.	3 Classe.	Geographie.
	2 Classe.	Religion.

Fredag den 17de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Mathematik.
Eftermiddag.	2 og 1 Classe.	Dansk.

Mandag den 20de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Græst.
Eftermiddag.	3 og 2 Classe.	Naturhistorie.

Tirsdag den 21de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Hebraisk.
	1 Classe.	Religion.
Eftermiddag.	2 Classe.	Latin.

Onsdag den 22de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Franst.
	1 Classe.	Naturhistorie.
Eftermiddag.	1 Classe.	Historie og Geographie.

Torsdag den 23de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Religion.
	1 Classe.	Græst.
Eftermiddag.	2 Classe.	Historie og Geographie.

Løverdage den 25de September.

Formiddag.	4 Classe.	Græst N. L.
	3 Classe.	Latin.
Eftermiddag	N. 3 1/2	Syngeprøve med hele Skolen.

Mandag den 27de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Lydsk.
Eftermiddag.	2 og 1 Classe.	Lydsk.

(De skriftlige Prøver ere udførte, førend disse mundtlige begynde. Gymnastik- og Svømme-Prøve er tidligere foretaget.)

Videnskaberne og Skolens Belyndere og Benner indbydes herved til at overvære Examen.

Prøven med de nye Disciple vil blive foretaget Mandag den 4de October Formiddag Kl. 10.
